Valgamaa Kutseõppekeskuse majandustegevus

KONTROLLIARUANNE

nr 2-5/04/15
16.03.2004

Valgamaa Kutseõppekeskuse majandustegevus

Tallinn
2004

Kokkuvõte

Valgamaa Kutseõppekeskus loodi 1999. aastal, mil ühendati Helme ja Valga kutsekeskkoolid. Koolis õpetatakse koka, tisleri, õmbleja, laomajanduse operaatori, lukksepa, veokorraldaja, sotsiaalhooldaja ja turismikorraldaja eriala. 2003. aastal õppis koolis *ca* 500 õpilast, lisaks korraldati täiskasvanute tööalast koolitust. 2003. aastal oli kooli eelarve 10,7 miljonit krooni.

Peamised tähelepanekud

Kuigi Haridus- ja Teadusministeeriumis on mitu järelevalvega tegelevat osakonda ning kaks koolidega tegelevat hallatavat riigiasutust, ei ole kutseõppekeskuse sisekontrollisüsteemi vajalikul määral analüüsitud ja hinnatud. Koolile ei ole antud soovitusi juhtimis- ja kontrollimeetmete rakendamiseks või täiustamiseks. Kuigi ministeerium oli väidetavalt teadlik koolis esinenud puudustest, ei reageeritud tekkinud olukorrale vajalikult.

Audit näitas, et kooli juhtimine on pikka aega olnud ebarahuldav. Riigikontroll tuvastas mitme seaduse (sh raamatupidamise seadus, riigihangete seadus, riigivara seadus) rikkumist. Direktor M. Salundi ei olnud loonud nõutavat raamatupidamise arvestuse korraldust ega taganud sisekontrollisüsteemi toimimist.

Kuigi seaduse kohaselt peab raamatupidamisregistreid, lepinguid, raamatupidamise aruandeid ja muid majandustegevuse dokumente, mis on vajalikud majandustehingute auditeerimiseks, säilitama 10 aastat, pole osa 2000.–2001. aasta majandustegevust käsitlevaid dokumente ebarahuldava korralduse tõttu säilinud. Raamatupidamise sise-eeskiri ei käsitlenud kõiki õigusaktides ette nähtud küsimusi. Vara arvestuses esines suuri puudujääke: pikka aega puudusid raamatupidamises usaldusväärsed põhivara nimekirjad, sisulisi inventuure läbi ei viidud, vara mahakandmist käsitlevad aruanded ei olnud usaldusväärsed ega võrreldavad. Põhivara arvestust asuti korrastama alles 2002. aastal, mil suur osa koolile mittevajalikku vara oli juba likvideeritud.

Probleemiks oli atesteerimisjärgse töötasu maksmine pedagoogidele. Mitmele neist maksti aastate jooksul madalamat palka, kuigi alates atesteerimise päevast pidanuks nad saama kõrgemat. Ka oli probleeme direktorile töötasu ja puhkusetasu maksmisega. Kokku maksti talle mitmesuguste tasudena (lisatasud pedagoogilise töö eest jms) alusetult 14 785 krooni. Direktor katkestas igal aastal oma korralise puhkuse, kuid raamatupidamises puhkuseraha tagasiarvestust ei tehtud. Seda tulnuks teha kolmel aastal kokku 32 700 krooni ulatuses. Direktor on aastate jooksul ületanud autokütuse kuulimiite ning võlgnes seetõttu koolile *ca* 16 000 krooni.

Kool ei olnud mitmel juhul kuulutanud välja riigihanget, kuigi seaduse kohaselt tulnuks seda teha.

Kogu auditeeritud perioodi kohta puudus ehitus-renoveerimistööde lepingute register ning auditi käigus ei esitatud kõiki lepinguid ja tööde üleandmis-vastuvõtmisakte, osa dokumentatsiooni komplekteeriti alles auditi ajal. Mitmel juhul ei olnud renoveerimistööde lepingutes sätestatud töö maksumust ning tasumine pidi toimuma arvete alusel. Samas polnud aga töö lõppmaksumus küllaldaselt põhjendatud.

Kuigi riigivara võib tasuta kasutada anda ainult teisele riigivara valitsejale riigivõimu teostamiseks või omavalitsusele tema funktsioonide täitmiseks, oli kool seadust rikkudes teinud seda ka teistel juhtudel. Nii oli ühele eraisikule antud tasuta kasutada saunahoone ning füüsilisest isikust ettevõtjatele söökla.

Kogu dokumentatsioon vara võõrandamise kohta oli puudulik, mistõttu on raske anda hinnangut kõikide tehingute seaduspärasuse kohta. Kindlalt võib siiski väita, et ehkki kool ei saanud 2001. aastal ministeeriumilt luba vara oksjonil müüa, riigivara siiski võõrandati. Samas puudusid usaldusväärsed andmed selle kohta, millist vara ning mis summa eest oksjonil müüdi. Osa müüdud vara eest oli auditi ajal raha veel täies ulatuses laekumata.

Olulisemad ettepanekud

Haridus- ja teadusministrile

- Otsustada M. Salundi sobivus kutseõppekeskuse direktori ametikohale, arvestades et ta ei ole taganud koolis vajalikku raamatupidamisarvestust ega kehtestanud sisekontrolli majandustegevuse korralduse üle ning on võimaldanud seaduserikkumisi riigihangete korraldamisel ja tehingute sooritamisel riigi varaga.

- Tagada ministeeriumi struktuuriüksuste ja hallatavate riigiasutuste põhimäärusest tulenevate ülesannete täitmine ning tugevdada järelevalvet koolide majandustegevuse üle.

- Võtta seisukoht, kes peab kinnitama kutseõppeasutuste eelarve ning näha ette vastavate täienduste tegemine õigusaktides.

Kooli direktorile

- Tagada majandustehingute nõuetekohane dokumenteerimine ja dokumendiringlus ning dokumentide jõudmine raamatupidamisse. Tagada asutusesisene järelevalve finantstoimingute üle.

- Luua sisekontrollisüsteem, mis tagaks varade õige ja usaldusväärse arvestuse.

- Maksta vanemõpetajatele saamata jäänud töötasu tagasiulatuvalt alates nende tarifitseerimisest vastavale ametikohale.

- Maksta tagasi ebaõigesti saadud tasud ja kuulimiiti ületanud bensiinikulu ning teha tagasiarvestus puhkusepäevade osas.

- Selgitada välja, miks ei korraldatud kõigil ettenähtud juhtudel riigihanget ning otsustada selles süüdi olevate töötajate vastutuse küsimus.

- Rakendada meetmeid viimaks riigivara kasutusse andmise lepingud vastavusse seadusest tulenevate nõuetega.

- Nõuda kutseõppekeskuse vara ostjailt võla kohest tasumist.

***

Haridus- ja teadusminister teatas oma vastuses, et riigikoolide majandustegevuse ja raamatupidamise üle on kontrolli tõhustamist juba alustatud. Nii näiteks soovitakse muuta riigivara halduse büroo põhimäärust, kuna seni puudus bürool võimalus täita iseseisvat kontrollifunktsiooni.

Minister nõustus, et kuigi oma valitsemisalas olevate riigiasutuste eelarved kinnitab minister, on õigusaktides reguleerimata eelarvete alajaotuse kinnitamise konkreetne protseduur ning tööjaotus on määratlemata. Vastavate muudatusettepanekute tegemine on planeeritud 2004. aastasse.

Toetudes Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõule on minister kavandanud karistada kutseõppekeskuse direktorit distsiplinaarkorras noomitusega, pidamata vajalikuks lõpetada temaga tööleping.

Kooli nõukogu otsustas, et direktor peab märtsi jooksul valmistama ette tegevuskava kontrolliaruande eelnõus toodud puuduste kõrvaldamiseks ning informeerima kooli nõukogu selle täitmisest aprillis toimuval nõukogu koosolekul.

Kooli direktor esitas Riigikontrollile tegevuskava puuduste likvideerimiseks ning andis teada, et on puuduste likvideerimisega juba alustanud.

Sisukord

SISSEJUHATUS **5**

1. MINISTEERIUMI ÜLESANDED KOOLIDE JÄRELEVALVEL **8**

2. KUTSEÕPPEKESKUSE JUHTIMINE **9**

3. RAAMATUPIDAMISE OLUKORD **11**

3.1. Vastutus raamatupidamise korralduse eest **11**
3.2. Raamatupidamise sise-eeskiri **12**
3.3. Inventuurid **13**
3.4. Valmistoodangu ja materjalide arvestus **15**
3.5. Arvlemine korterite kasutajate ja omanikega **15**

4. TÖÖTASUSTAMISE KORRALDUS **17**

4.1. Töötasu maksmise regulatsioon **17**
4.2. Töötasu maksmine **18**

5. MAJANDAMISKULUD **21**

5.1. Ruumide majandamiskulud **21**
5.2. Transpordikulud **21**

6. INVESTEERINGUD **23**

6.1. Ülevaade tehtud renoveerimistöödest **23**
6.2. Valga puiduangaari renoveerimine **24**

7. RIIGIHANKED **26**

8. TEHINGUD VARAGA **27**

8.1. Ruumide üürileandmine **27**
8.2. Põhivara võõrandamine **28**
8.3. Põhivara ja väheväärtusliku vara mahakandmine **30**
8.4. Transpordivahenditega toimunud tehingud **32**
8.5. Korterite erastamine **33**

HARIDUS- JA TEADUSMINISTRI VASTUS **35**

VALGAMAA KUTSEÕPPEKESKUSE NÕUKOGU ESIMEHE VASTUS **40**

VALGAMAA KUTSEÕPPEKESKUSE DIREKTORI VASTUS **42**

Sissejuhatus

Riigikontrolli 2003. aasta tööplaani alusel läbi viidud auditi eesmärgiks oli hinnata Valgamaa Kutseõppekeskuse majandustehingute seaduslikkust ja raamatupidamisarvestuse õigsust ajavahemikul alates 2000. aasta algusest kuni 30.09.2003.

Auditeeritud asutused on Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi ka *HTM*) ning Valgamaa Kutseõppekeskus (edaspidi ka *kutseõppekeskus*, *kool*).

Valdkonna ülevaade

Valgamaa Kutseõppekeskus moodustati[1] 1. septembril 1999. aastal, mil ühendati Helme ja Valga kutsekeskkool. Praegu on kool riiklik kutseõppekeskus, millel on 2 osakonda – Valga ja Helme osakond.

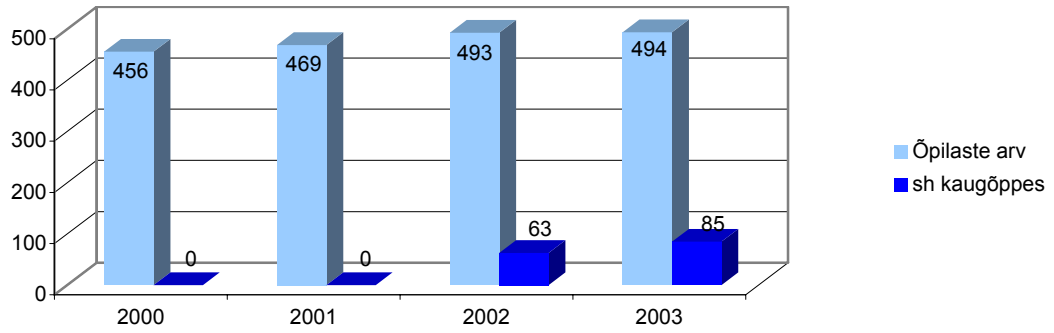
08.04.2003 otsustas kooli nõukogu, et kutseõppekeskus jätkab keskusega Valgas ning HTM-ile tehakse ettepanek muuta põhimäärust kooli aadressi osas. Juhtimise viimine Helmest Valka tekitas ärevust nii Helme osakonna õpetajates kui ka õpilastes, Helme vallavolikogus ja vallavalitsuses. Koka- ja tislerieriala avamine mõlemas osakonnas tekitas arvamust, et Helme osakond likvideeritakse.

Kutseõppekeskuse moodustamisest alates on selle direktor olnud Mati Salundi.

Kooli nõukogus oli auditeeritud perioodil 9 liiget ning seda juhtis Valga aselinnapea Ivar Unt. Haridus- ja teadusministri 27.11.2003. a käskkirjaga moodustati uus 9-liikmeline nõukogu. Nõukogu uue koosseisu esimene istung toimus 15.01.2004 ning selle esimeheks valiti Valga Maavalitsuse kultuuri- ja haridusosakonna juhataja Valeri Talu.

Õpilaste arv ja õpetatavad erialad

Õpilaste arvu 10.09.2003. a seisuga iseloomustab alljärgnev joonis:



Allikas: AS Andmevara, õppurite register

2003/2004 õppeaastal võeti I kursusele õpilasi vastu järgmiselt:

- Valga osakonda 127 (sh 17 kaugõppesse sotsiaalhoolduse erialale);
- Helme osakonda 88 (sh 22 kaugõppesse turismikorralduse erialale).

Kool korraldab ka täiskasvanute tööalast koolitust, kus 2001. aastal oli õppijaid keskmiselt 262 ja 2002. aastal 198.

Õpetatavateks erialadeks on: kokk, tisler, õmbleja, laomajanduse operaator, lukksepp, veokorraldaja, sotsiaalhooldaja ja turismikorraldaja. Koka- ja tislerieriala õpetatakse nii Valga kui Helme osakonnas.

[1] VV 26.02.1999. a määrus nr 74

Raha hulk ja kasutamine

Kutseharidust rahastatakse riigieelarvest. Õppekulude kavandamisel on aluseks õpilaste arv ja koolitamiskoha maksumus.

Tabel 1. Kutseõppekeskusele riigieelarvest eraldatud raha

Kulu nimetus	2000	2001	2002	2003
Tegevuskulud	6 829 286	6 698 000	7 169 000	7 560 000
Sõidusoodustused, stipendiumid, õppetoetused	313 000	287 000	289 000	289 000
Soetused	950 000	1 075 000	-	25 000
Renoveerimine	378 000	2 148 000	-	1 000 000
Kapitaalremont, katlamaja laenu kustutamine	847 000	688 000	1 219 000	-
Laekumised omavahendite arvelt	1 187 000	1 456 653	1 351 877	1 800 000
Muud (õppelaenu kustutamine)	-	34 000	5 728	13 521
Kokku	**10 504 286**	**12 386 653**	**10 034 605**	**10 687 521**

Aastatel 2000–2002 kasutati ära kogu eraldatud raha. Mõningane erinevus võrreldes eelarvega oli omatulude kasutamisel. 2003. aastasse kandus üle 2002. aasta omavahendite jääk 350 000 krooni[2], samuti katlamaja laenu kustutamiseks ettenähtud raha jääk 583 000 krooni. 2003. aasta 9 kuuga oli aastaks ette nähtud rahast kulutatud 68%.

Suurem omatulu allikas on tasu täiskasvanute koolituse korraldamise ja läbiviimise eest. Omatulu on saadud ka kutsenõustamisest, kommunaalteenuste eest, ühiselamu üürina, Helme inimeste aiamaa harimise eest, õppeköögist, põllumaa rendist jm. Varem on omatulu saadud toodangu (piima) müügist.

Senised auditid

Riigikontroll ei ole varem kutseõppekeskust auditeerinud.

Alates kutseõppekeskuse moodustamisest kuni käesoleva auditi alguseni oli kool tellinud kahel korral audiitorbüroolt E-Audit ja kahel korral audiitorbüroolt ELSS AS teenuseid raamatupidamisarvestuse korraldamisega seotud küsimuste lahendamiseks.

10.12.1999 lõppenud audit hindas raamatupidamise olukorda. Suurema puudusena märgiti automatiseeritud andmetöötlussüsteemi ja koondpearaamatu puudumist, vähest tulude ja kulude analüüsi jm. Nenditi, et kogu raamatupidamisarvestuse korraldus on väga keerukas – kaks palgalist raamatupidajat on suutnud hoida seda kontrollitaval tasemel suurte jõupingutustega (kokku peeti 7 pearaamatut). Audiitorid soovitasid sisse viia automatiseeritud andmetöötlussüsteemil põhineva arvestuse, kaotada käsitsi peetavad koondid, korraldada ümber algdokumentide säilitamise süsteem ja võtta kutseõppekeskus käibemaksukohustuslasena arvele.

08.03.2001 lõppenud audit hindas 2000. aasta raamatupidamisarvestuse korraldamist. Tõdeti, et kutseõppekeskuse raamatupidamisarvestus ei vasta osas aspektides raamatupidamise seaduse §§-s 1–16 sätestatule, arvestusvaldkonda reguleerivatele rahandusministri määrustele, käibemaksuseadusele ja raamatupidamise heale tavale. Märgiti, et 2000. a aastaaruande koostamise aluseks ei olnud raamatupidamisarvestuses kujunenud saldod ega 2000. aasta pearaamat; põhivara- ja käibemaksuarvestus oli puudulik jpm. Audiitorid järeldasid, et pearaamatupidaja ei valda kasutatavat raamatupidamisprogrammi ning vajab tõsist täiendust raamatupidamisarvestuse algtõdede ja õigusaktide alal.

[2] Omavahendite jääk 350 000 krooni lisandub eelarvele, seega kogu 2003. aasta eelarve on 11 620 529 krooni.

17.04.2003 lõppenud audit hindas Helme õppemajandi põhivara 2001. aasta müügitehingute korrektsust (s.o oksjoni läbiviimist). Audiitorite hinnangul sai kool oksjonil müüdud vara eest 320 000 krooni kasumit. Samas ei esitatud audiitoritele raamatupidamisregistreid ja kontode väljatrükke, millest ilmneks müüdud põhivara väljakandmine põhivara arvelt. Õige ei olnud 2001. aasta majandusaasta aruande lisas näidatud müüdud põhivara soetusmaksumus.

04.07.2003 lõppenud auditi käigus hinnati kutseõppekeskuse 2003. aasta majandustehingute raamatupidamisregistrites kajastamise korrektsust. Järelduseks oli, et alates 01.01.2003. aastast on sisse viidud korrektne raamatupidamine. Audiitorid tegid ettepanekuid raamatupidamiskannete õigeks kajastamiseks (sh katlamaja rekonstrueerimissummade arvestamiseks põhivara parendusena).

Siseaudit

HTM ei olnud kooli majandustegevust varem auditeerinud. 2003. aasta juunis palus riigikontrolör HTM-il teenistusliku järelevalve korras kontrollida kutseõppekeskuse Helme osakonna töötajate pöördumises riigikontrolörile esitatud väidete paikapidavust.

Pöördumises esitatud faktide vastavust tegelikkusele kontrollis HTM-i Koolivõrgu Büroo Lõuna-Eesti piirkonna peadirektor Ene-Mall Vernik-Tuubel. Kontrollitulemusena märgiti, et HTM-i järelevalveosakond ja Koolivõrgu Büroo Lõuna-Eesti piirkonna peadirektor on olnud informeeritud kõigist tõstatatud probleemidest ning kaebuste faktidele vastavust on kontrollitud ja koostöös õppeasutuse juhiga analüüsitud. Samuti teatati, et analüüsist tulenevalt on kavandatud edaspidised tegevused ning HTM ei pea otstarbekaks viia koolis läbi teenistuslikku järelevalvet.

Kuna Ene-Mall Vernik-Tuubel on kooli nõukogu liikmena kooli juhtimisotsuseid mõjutav isik ning antud korral ka kontrollija, ei olnud välistatud huvide konflikt.

Käesoleva auditi käigus tehti kindlaks olulisi puudusi kutseõppekeskuse sisekontrolli korralduses, eiratud oli mitmeid riigihangete korraldust ning varalisi tehinguid reguleerivaid õigusakte. Puuduste väljatoomine ning abinõude rakendamine ja nende täitmise jälgimine olnuks eelkõige HTM-i ülesanne. Ministeerium jättis oma ülesanded aga täitmata ning saatis riigikontrolörile paljus formaalse vastuse.

Auditi iseloomustus

Audit keskendus järgmistele küsimustele:

- Kas kutseõppekeskuse raamatupidamine vastab kehtestatud nõuetele?
- Kas tehingud varaga on seaduslikud ning nende tegemisel on arvestatud kooli huve?
- Kas riigihankeid on korraldatud kõigil selleks ettenähtud juhtudel ning kas hangete läbiviimisel on järgitud riigihangete seaduse nõudeid?
- Kas töötasu maksmisel järgitakse õigusaktidest tulenevaid norme ja koostatud palgajuhendit?

Vastuse leidmiseks nendele küsimustele tutvuti kooli nõukogu koosolekute protokollidega, raamatupidamise algdokumentidega, vara ostu-müügilepingutega, põhivara mahakandmisaktidega, ehitus-renoveerimistöid ning riigihangete korraldamist ja korterite erastamist puudutavate dokumentidega, rendilepingutega jpm. Ajanappuse tõttu ei auditeeritud omatulude laekumist; töötasu maksmist auditeeriti valikuliselt.

Auditi käigus andsid selgitusi kooli direktor Mati Salundi, õppedirektor Merike Tõldsepp, finantstalituse juhataja Eve Kõlves, transporditalituse juhataja Kalle Soover, tislerieriala vanemõpetaja Jaan Tasa, olmetalituse juhataja Matti Saar, sekretär (Valgas) Mare Säinas ja sekretär (Helmes) Tiiu Rosenberg.

Auditeerisid auditijuht Liisi Uder ja vanemaudiitor Evi Riives.

1. Ministeeriumi ülesanded koolide järelevalvel

Ministeeriumi üheks ülesandeks on riikliku järelevalve teostamine haridusasutuste õppe- ja kasvatustegevuse, riigieelarve vahendite ja riigivara kasutamise üle. Põhimääruse järgi:

- järelevalveosakonna põhiülesandeks on seaduses sätestatud pädevuse piires teha järelevalvet, juhtida selle tulemuste analüüsi ministeeriumi valitsemisalas ning nõustada ministrit, kantslerit, asekantslerit, nõunikku ja osakondi järelevalveküsimustes;
- siseauditiosakonna põhiülesandeks on hinnata ja analüüsida ministeeriumi valitsemisalas olevate valitsusasutuste ja ministeeriumi hallatavate riigiasutuste sisekontrollisüsteemi toimimist, tõhusust ja õigusaktidele vastavust ning koordineerida siseauditialast tegevust.[3]

Ministeerium on koolide haldamiseks moodustanud kaks hallatavat riigiasutust: Koolivõrgu Büroo ja Riigivara Haldusbüroo.

Koolivõrgu Büroo näol on tegu koolikorraldust ellu viiva asutusega, mille põhiülesandeks on tagada riigile kuuluvate õppeasutuste eesmärgipärane ja efektiivne juhtimine ning tegevuse seaduslikkus. Lisaks peab büroo pidevalt analüüsima koolivõrku ning hindama eelarvevahendite otstarbekat ja efektiivset kasutamist. Büroo koosseisus on kuus peadirektori ametikohta. Lõuna-Eesti piirkonna koolivõrgu peadirektor kureerib Valgamaa Kutseõppekeskuse tegevust. Põhimääruse järgi:

- finantsplaneerimise osakond hindab ja analüüsib koos piirkonna peadirektoriga õppeasutuste infrastruktuuri investeeringute vajadust, jälgib õppeasutuse eelarvete täitmist, hindab ja analüüsib eelarvevahendite sihtotstarbelist ja säästlikku kasutamist, õppeasutuse eelarvekava jm;
- siseauditiosakond koostab büroo ja õppeasutuste auditeerimise strateegia ning koordineerib sisekontrolli- ja siseauditialast tegevust, analüüsib ja hindab õppeasutuste töökorraldust ja tegevuste vastavust püstitatud eesmärkidele, seadustele ja teistele õigusaktidele; analüüsib ja hindab õppeasutuste raamatupidamis- ja finantsaruandeid ning toiminguid ja dokumentatsiooni vara säilimise tagamiseks, samuti rahaliste dokumentide usaldusväärsust ja raamatupidamise korraldust;
- piirkonna peadirektor hindab ja analüüsib piirkonna õppeasutuste tegevust ja juhtimist, esitab õppeasutusele ettepanekuid eelarvevahendite kasutamiseks, hindab piirkonna koolitusvajadusi, valmistab ette ettepanekud ministeeriumile kutseõppeasutuste nõukogude koosseisude kinnitamiseks. Vajadusel teeb analüüse ja kokkuvõtteid oma piirkonda kuuluvate õppeasutuste kohta.

Vaatamata sellele, et Koolivõrgu Büroo piirkondlikud bürood on toodud koolidele lähemale, ei ole neile antud järelevalvefunktsiooni.

Riigivara Haldusbüroo ülesandeks on korraldada ministeeriumi ja selle valitsemisalasse kuuluvate riigiasutuste valduses oleva riigivara efektiivset ja säästlikku haldamist ja arendamist. Põhimääruse järgi on büroo üks põhiülesandeid teostada kontrolli volitatud asutuste kasutuses oleva vara kasutamise üle, hinnata koolide investeeringuvajadusi ning analüüsida investeeringute eelarve täitmist.

Kuigi ministeeriumis on mitmeid järelevalvega tegelevaid osakondi ning kaks koolidega tegelevat hallatavat riigiasutust, ei olnud tegeldud kutseõppeasutuste sisekontrollisüsteemide analüüsimise ja hindamisega. Audit näitas, et kutseõppeasutustele ei olnud antud asjakohaseid soovitusi juhtimis- ja kontrollimeetmete rakendamiseks või nende täiustamiseks.

Ettepanek haridus- ja teadusministrile

- Tagada ministeeriumi struktuuriüksuste ja hallatavate riigiasutuste põhimäärusest tulenevate ülesannete täitmine ning tugevdada järelevalvet koolide majandustegevuse üle. Arvestades leitud puudusi korraldada koolide efektiivse juhtimise ja tegevuse seaduslikkuse tagamiseks koolijuhtidele koolituskursusi majandusjuhtimise ja sisekontrolli alal.

[3] VV 23.12.2002. a määrusega nr 429 kinnitatud HTM-i põhimääruse § 37 punktid 6 ja 10

2. Kutseõppekeskuse juhtimine

Kooli nõukogu

Kooli nõukogu (edaspidi ka *nõukogu*) suunab kooli tegevust. Nõukogu kinnitab kooli arengukava, esitab HTM-ile taotluse kooli eelarveliseks finantseerimiseks, kuulab ära direktori aruande kooli eelarve täitmise kohta ja edastab selle koos oma hinnanguga ministeeriumile, kuulab ära direktori kava kooli eelarve kulude planeerimise kohta eelarveaastal ning edastab selle ministeeriumile jm.[4]

Regulatsioon ei määratle, mille eest vastutab kooli nõukogu. Samuti pole kindlaks määratud, kes kinnitab kooli eelarve.

Korra järgi on nõukogu töövormiks koosolek ning nõukogu otsused võetakse vastu avalikul hääletamisel lihthäälteenamusega. Nõukogu koosolekuid protokollib sekretär, alla kirjutavad nõukogu esimees ja sekretär. Nõukogu otsus vormistatakse kirjalikult ja sellele kirjutab alla nõukogu esimees (tema äraolekul aseesimees). Nõukogu otsus edastatakse kutseõppeasutuse direktorile hiljemalt kaks tööpäeva pärast otsuse vastuvõtmist.[5]

Kooli eelmine nõukogu vormistas oma otsused protokollides, kusjuures mõnel juhul ei selgunud neist, mida tegelikult otsustati. Näiteks oli nõukogu liikmetele välja jagatud eelarve jaotus kuluartiklite kaupa ning protokollist ilmneb, et otsustati kinnitada aasta eelarve peamiste kuluartiklite kaupa ning artiklites võib direktor teha aasta jooksul muudatusi, andes ülevaate aasta lõppedes.[6] Selgusetuks jäi, millised kuluartiklid nõukogu kinnitas ning milliseid võib direktor aasta jooksul muuta.

Ajavahemikul 02.11.2000–07.10.2003 peeti 13 istungit. Protokolle ja nende juurde kuuluvaid dokumente ei komplekteeritud süsteemselt. Paljudel juhtudel puudusid arutelul olnud dokumentidel (protokolli lisad) koostaja allkiri ning märked, mis kuupäeval neid arutati; mõningatel juhtudel oli esitatud mitu erineva sisuga lisa ühe ja sama arutatava küsimuse selgitamiseks[7]. 2003. aasta protokollid ja lisadokumendid on omavahel paremini seostatavad kui varasemad.

Selgituste kohaselt on koolil "Kutseõppekeskuse 1999.–2005. a arengukava" [8] ja "Kutseõppekeskuse arengukava 2002.–2003. a tegevuskava"[9]. Esimene neist on avalikustatud kutseõppekeskuse veebilehel, kuid teine mitte. Igal aastal nähti ette arengukava täiendamine ja korrigeerimine koos järgneva aasta tegevuskava läbiarutamise ja kinnitamisega kooli nõukogus.

Eri kavade sõnastus andis mitmeid tõlgendamisvõimalusi. Nii näiteks on arengukavas ette nähtud tugistruktuuride optimeerimine ja osa tugistruktuuride (õppemajand-farm, põllud, aiand, "Lossi" kohvik, saekaater jm) erastamine või rendileandmise otsustamine. Tegevuskava järgi on kooli üheks tegevusvaldkonnaks erivajadustega laste ametikoolituse süsteemne arendamine ning õppekavade ja õppebaasi kohandamine. Samuti nähti ette perspektiivsete õpperühmade avamine koka, lukksepa, tisleri ja õmbleja erialadel. Oluliste muudatuste korral tulnuks täiendada vastavalt ka kooli arengukava.

Kooli direktor

Kooli juhib direktor, kelle ülesanne on tagada kooli tulemuslik töö ning kanda pädevuse piires vastutust kooli põhimääruselise tegevuse, üldseisundi ja arengu ning rahaliste vahendite õiguspärase kasutamise eest. Direktor annab oma tegevusest aru kooli nõukogule ja teda ametisse kinnitanule, tagab kooli nõukogu ja õppenõukogu otsuste täitmise, kooli eelarveprojekti koostamise ning eelarve täitmise, samuti seadusega ette nähtud aruannete koostamise ja esitamise.[10]

---

[4] Kutseõppeasutuse seadus § 27
[5] Haridusministri 05.10.1998. a määrus nr 18 "Kutseõppeasutuse nõukogu tegutsemise kord" punktid 7, 8, 11, 12
[6] Nõukogu 12.03.2001. a protokoll nr 3
[7] Näiteks 12.03.2001. a protokolli nr 3 lisa 1: lõppsumma sama, kuid sisu erinev. Ühel juhul nähti ette 105 000 krooni autobussi liisimiseks, teisel juhul muuks otstarbeks.
[8] Arengukava arutatud ja kinnitatud kooli nõukogu 14.12.1999. a istungil
[9] Arengukava arutatud ja kinnitatud kooli nõukogu 13.12.2001. a istungil
[10] Kutseõppeasutuse seadus § 24

Koolis ei olnud rakendatud piisavalt sisekontrolli protseduure, et tagada nõutav eelarve koostamine ja kinnitamine ning täitmise järelevalve. Näiteks puudusid kirjalikud reeglid eelarve koostamise kohta, ei olnud määratud eelarve koostamise ja täitmise eest vastutav osakond ja isik.

Varasemate aastate kinnitatud eelarved puudusid. Kinnitamata, ilma kuupäeva ja koostaja allkirjata eelarvetabeleid ei saa lugeda piisavaks dokumendiks eelarvekulude täitmise jälgimisel. 2003. aasta eelarve oli nõukogu protokollilise otsusega kinnitatud ning aluseks järgnevatele finantstoimingutele.

Ettepanek haridus- ja teadusministrile

- Võtta seisukoht, kes peab kinnitama kutseõppeasutuste eelarved ning näha ette vastavate täienduste tegemine õigusaktides.

Ettepanekud kooli nõukogule

- Tagada, et nõukogu otsused vormistataks nõuetekohaselt ning need oleksid üheselt arusaadavad.
- Analüüsida kooli arengukava täitmist ning tagada põhjendatud vajaduse korral arengukava muutmine.

3. Raamatupidamise olukord

3.1. Vastutus raamatupidamise korralduse eest

Tippjuht kannab täielikku isiklikku vastutust kogu majandusüksuse raamatupidamise korralduse, dokumentide ja info säilimise eest.[11] Juhi kohustus on tagada kõigi asutuse nimel/arvel sooritatavate majandustehingute nõuetekohane dokumenteerimine ja ringlus ning jõudmine raamatupidamisse.

Alates 2004. aastast kehtiva riigi raamatupidamise üldeeskirja punkti 15 kohaselt vastutab raamatupidamise eest riigiraamatupidamiskohustuslase juht, s.t minister.

Raamatupidamisregistreid, lepinguid, raamatupidamise aruandeid ja muid majandusliku tegevuse dokumente, mis on vajalikud majandustehingute rekonstrueerimiseks revideerimise käigus, tuleb säilitada 10 aastat.[12] Audit näitas, et osa 2000.–2001. aasta majandustegevust käsitlevaid dokumente pole säilinud ning dokumentide säilitamine tervikuna oli puudulik.

Auditeeritud perioodil oli tippjuht kohustatud kirjalikult määrama raamatupidamise eest vastutava isiku, kellelt tippjuht pidi võtma eelnevalt allkirjastatud nõusoleku, milles määratav isik tõendab, et ta tunneb raamatupidamist, on võimeline raamatupidamist korraldama ja on valmis võtma sellega seotud vastutuse. Raamatupidamise eest vastutava isiku määramine ei vabastanud tippjuhti isiklikust vastutusest raamatupidamise korraldamise ja andmete õigsuse eest.[13]

Alates 2004. aastast on määratud, et raamatupidamist korraldab vahetult pearaamatupidaja, kelle õigused, kohustused ja vastutus määratakse ametijuhendis.[14]

Kooli direktor ei olnud ühelgi korral võtnud raamatupidamise eest vastutavalt isikult allkirjastatud nõusolekut. Aastatel 2000–2003 vabastati ja võeti tööle finantstalituse juhatajad järgmiselt:

- 01.03.2000 vabastati Mare Raidve töölt omal soovil;
- 14.02.2000–30.04.2001 töötas Evi Sokk finantstalituse juhatajana ja 02.05.2001–21.08.2001 raamatupidajana (vabastati poolte kokkuleppel);
- 02.05.2001–03.07.2002 Tiina Allas, kes lahkus omal soovil;
- alates 03.07.2002 Eve Kõlves.

Suured puudused raamatupidamises algasid Evi Soku tööleasumisel. Seda on tõdetud ka 2001. aastal läbi viidud raamatupidamise auditi tulemusena. Direktori sõnul selgus raamatupidaja ebakompetentsus alles 2001. aasta alguses, kui oli vaja koostada 2000. aasta majandusaasta aruanne.

Kool informeeris HTM-i tekkinud olukorrast aastaaruannete esitamisel (bilansi tegevusaruande juurde kuuluvad ka raamatupidamist korraldava isiku aastaaruande selgitused):

- 2000. a aastaaruande selgituses märgiti, et raamatupidajal tekkis aastaaruande tegemisel probleeme, kuna kasutatav kontoplaan ei ühtinud nõutavaga ning raamatupidaja koostas aruannet esimest korda elus, samuti oli süsteem võõras[15];
- 2001. a aastaaruande selgituses märgiti, et bilansiväliselt arvestatava vara kahekordne vähenemine on saadud inventeerimise tulemusel ning "varad bilansis on inventeeritud"[16];

---

[11] Raamatupidamise korraldamise ja raamatupidamisandmete õigsuse eest isikliku vastutuse kehtestamise seadus § 4 lg 1 (seadus kehtis 1993–30.06.2002), vt ka rahandusministri 17.03.1995. a määrus nr 46 "Eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirjadest" § 3

[12] Rahandusministri 17.03.1995. a määrus nr 46 "Eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirjadest" punkt 19 lg 9

[13] Rahandusministri 17.03.1995. a määrus nr 46 "Eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirjadest" punkt 5

[14] Rahandusministri 11.12.2003. a määrus nr 105 "Riigi raamatupidamise üldeeskiri" § 12 p 4

[15] 2000. a majandusaasta aruande allkirjastasid direktor M. Salundi ja finantstalituse juhataja Evi Sokk.

[16] 2001. a majandusaasta aruande allkirjastasid direktor M. Salundi ja finantstalituse juhataja Tiina Allas.

- 2002. a aastaaruande selgituses märgiti, et kuna 2001. a varade aruanne ei läinud kokku kooli tegeliku varade seisuga, siis toimus bilansi korrigeerimine varade soetusmaksumuse arvel. Varade arvestus oli pidamata alates 2000. aastast. 2002. aastal oli raamatupidamises kasutusel 3 erinevat raamatupidamisprogrammi, mis ei olnud omavahel seotud ega andnud täielikku ülevaadet.[17]

Kuna kutseõppekeskuse aastaaruanded saadeti HTM-i Koolivõrgu Büroosse, siis pidid selle töötajad olema toimunust teadlikud, kuid käesolev audit näitas, et saadud infole ei reageeritud.

Ettepanek haridus- ja teadusministrile

- Tõhustada kontrolli õppeasutuste raamatupidamise üle ning tagada toimivate sisekontrolli-süsteemide loomine koolides.

Ettepanek kutseõppekeskuse direktorile

- Fikseerida finantstalituse juhataja õigused, kohustused ja vastutus tema ametijuhendis ning võtta temalt kinnitus sellega tutvumise kohta.

3.2. Raamatupidamise sise-eeskiri

Asutuse raamatupidamise korraldus määratakse kindlaks raamatupidamise sise-eeskirjaga, mille kinnitab tippjuht.[18] Kooli direktor oli kinnitanud raamatupidamise sise-eeskirja aastal 2000 (kuupäev puudub), 03.07.2002. ja 19.06.2003. aastal.

2000. aasta sise-eeskirjaga kehtestatud põhivara arvestamise piirmäär oli aegunud. Sise-eeskirja ei olnud sisse viidud tol ajal kehtinud rahandusministri 26.01.1998. a määrusega nr 5 kinnitatud konto-plaani, rahandusministri 12.06.1998. a määrusega nr 43 kinnitatud põhivahendite maksumust ning alla 10 000-kroonise maksumusega kuluinventari dokumenteerimist, arvestamist ja inventeerimist.

2002. aasta sise-eeskirja viidi sisse põhivara arvestamise õige piirmäär (10 000 kr), põhivara kasutusiga ja amortisatsiooninormid. Eeskiri annab minimaalse ülevaate raamatupidamise korralduse põhimõtetest.

2003. aasta sise-eeskiri on põhjalikum, vastates üldjoontes rahandusministri viidatud määrusele. Näidatud on varude arvestus, kuid lahtikirjutamist vajab õppetöökodades kulude dokumenteerimise korraldus, toodete arvelevõtmine ning nende realiseerimine või asutuse tarbeks kasutamine. Samuti pole märgitud, millistest tegevustest laekub omatulu ning kuidas dokumenteerida omatulust tehtavaid kulusid. Ka varasemad sise-eeskirjad ei sisaldanud eeltoodud sätteid.

HTM-i valitsemisel oleva riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hüvitamise korra järgi tuleb raamatupidamise sise-eeskirjaga kindlaks määrata asutuse väheväärtusliku vara kõlbmatuks tunnistamise ja mahakandmise kord.[19] Üheski nimetatud sise-eeskirjas ei ole seda aga kirjeldatud.

Viimati kinnitatud sise-eeskirja kohaselt peetakse raamatupidamises väheväärtusliku vara (s.o pika kasutuseaga ja soetusmaksumusega alla 10 000 krooni) bilansivälist arvestust vastutavate isikute lõikes, sealjuures on jäänud aga märkimata, millisest maksumusest alates arvestust peetakse.

Raamatupidamise sise-eeskirjas pole määratletud originaaldokumentide asukohta, seda pole tehtud ka asjaajamisjuhendis. Asjaajamisjuhendi järgi tuli originaaldokumendile märkida, millises struktuuri-üksuses asub koopia. Paljudel juhtudel sellist märget aga ei tehtud. Kuna raamatupidamine asus Valgas ja põhidokumente säilitati Helmes (vahemaa 30 km), siis oli käibel palju dokumentide koopiaid ning ka ilma kuupäeva ja allkirjata pabereid.

---

[17] 2002. a majandusaasta aruande allkirjastasid direktor M. Salundi ja finantstalituse juhataja Eve Kõlves.
[18] Rahandusministri 17.03.1995. a määrus nr 46 "Eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirjadest" punkt 18
[19] Haridusministri 16.04.1996. a määrus nr 14 "HTM valitsemisel oleva riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise kord" punkt 16

2001. aastal likvideeritud õppemajandi (mis oli kooli struktuuriüksus) dokumente ei antud raamatupidamisse ega arhiivi. 2002. aasta juulini ei peetud pearaamatut ning selle ajani puudus praktika, et kõikidele arvetele võetakse direktori kinnitus raha ülekandmiseks.

2000. aasta märtsist kuni 2002. aasta novembrini töötas raamatupidamises ainult üks töötaja, kelle tegevuse üle puudus küllaldane järelevalve. Praeguseks on lisaks finantstalituse juhatajale tööle võetud veel üks raamatupidaja, kelle ülesandeks on varasem dokumentatsioon korrastada ja see arhiivi anda.

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Täiendada raamatupidamise sise-eeskirja nii, et see:
  - näitaks, millest tekib omatulu ja kuidas omatuludest tehtud kulusid dokumenteerida;
  - kirjeldaks õppetöökodades kulude dokumenteerimist ja oma tarbeks valmistatud põhivara (toodete) arvelevõtmist, samuti liisitud põhivara arvelevõtmist;
  - sätestaks väheväärtusliku vara kõlbmatuks tunnistamise ja mahakandmise korra ning selle maksumuse, millest alates arvestust peetakse;
  - määraks kindlaks originaaldokumentide asukoha.
- Tagada majandustehingute nõuetekohane dokumenteerimine ja dokumendiringlus ning dokumentide jõudmine raamatupidamisse. Tagada asutusesisene järelevalve finantstoimingute üle.
- Tagada kohustuste lahususe põhimõtte järgimine panga- ja kassaoperatsioonide teostamisel.

3.3. Inventuurid

Põhivara inventuurid

Inventuuri eesmärgiks on saada kindlust, et raamatupidamise andmed vara osas vastavad tegelikkusele. Et selles veenduda, tuleb olemasolev vara loendada ning võrrelda saadut raamatupidamise andmetega.

Riigivara valitsejad peavad nende valitsemisel olevat riigivara ja volitatud asutused peavad nende valduses olevat riigivara majandama heaperemehelikult ning hoolitsema selle säilimise ja väärtuse võimaliku kasvu eest.[20] Igal aastal kinnitas direktor oma käskkirjaga varade aastainventuuri komisjoni.[21] Tegelikke inventuure aga läbi ei viidud, kuna raamatupidamises polnud usaldusväärseid põhivara nimekirju. Põhivara puuduliku arvestuse tõttu polnud tagatud riigivara säilimine.

Auditi ajal esitati põhivara nimekirjad seisuga 31.12.2000, 31.12.2002 ja 01.06.2003.

2000. aasta põhivara nimekirja oli lülitatud ka 1000-kroonise maksumusega väheväärtuslikku vara ning osal juhtudel puudusid nimekirjadel põhivara eest vastutavate isikute allkirjad.

2001. aasta põhivara nimekirja ei esitatud. Auditiga selgus, et kahe inventeerimiskomisjoni liikmega oli sõlmitud töövõtuleping[22], mille sisuks oli põhi- ja väikevahendite inventuuri läbiviimine ja vastava dokumentatsiooni koostamine. Koostatud dokumente ei olnud aga antud raamatupidamisse ega arhiivi.

Kuna põhivara arvestus raamatupidamises oli puudulik, siis 2002. aastal asuti põhivara nimekirja koostama. Finantstalituse juhataja selgituste kohaselt asus ta põhivara olemit korrastama, võttes aluseks 31.08.1999. a Helme Kutsekeskkooli ja Valga Kutsekooli üleandmis-vastuvõtmisaktid.

Seisuga 01.06.2003 oli koostatud põhivara inventeerimisnimestik (215 nimetust soetusmaksumusega 17,8 mln kooni ja jääkmaksumusega 8,5 mln krooni) ning see on aluseks bilansilise vara arvestuses.

---

[20] Riigivaraseaduse § 6 lg 2
[21] Kinnitatud vastavalt 18.10.2000, 21.11.2001, 01.12.2002 ja 19.05.2003
[22] Töövõtuleping nr 1, Irja Kängsepp, lepingu täitmise aeg 03.12.2001–31.01.2002, töötasu tehtud töö eest 2000 kr, ja töövõtuleping nr 2, Villem Kasak, lepingu täitmise aeg 03.12.2002, töötasu tehtud töö eest 500 kr

Kassa inventuurid ja erakorralised inventuurid

Raamatupidamise sise-eeskirjad nägid ette korraliste inventuuride läbiviimise kassas: 2000. aastal kord kuus, 2002. aastal kord kvartalis, 2003. aasta eeskirjas jäi kordade arv kindlaks määramata.

Auditi ajal esitati ainult üks kassa inventuuri akt: 03.07.2002 seoses finantstalituse juhataja vahetumisega. Praeguse finantstalituse juhataja selgitusel ei ole tema töötamise ajal kassas inventuure tehtud, kuna kassas raha ei hoita – Helmes vastu võetav sularaha viiakse samal päeval panka.

Raamatupidamise sise-eeskirjad nägid ette erakorraliste inventuuride läbiviimise pearaamatupidaja ja materiaalselt vastutavate isikute vahetumisel. E. Soku lahkumisel finantstalituse juhataja ametikohalt ei viidud läbi erakorralist inventuuri ega koostatud raamatupidamise üleandmis-vastuvõtmisakti.

2000. aastal viidi Valga tisleritöökojast osa puidutöötlemispinke Helmesse. Raamatupidamises ega arhiivis ei olnud pinkide üleviimis-vastuvõtmisakte. Sellega pole kindel, kas kõik Valgas olnud pingid ka tegelikult Helme osakonda viidi.

Seoses tislerikoja juhataja lahkumisega 13.05.2003 tuli inventuurikomisjonil teha inventuur ning tema arvel olev vara anda üle kindlaksmääratud vanemõpetajale üleandmis-vastuvõtmisakti alusel[23]. Direktor on käskkirjas[24] jätnud märkimata, mis kuupäeval peab komisjon inventuuri läbi viima. Tislerikoja juhataja esitas finantstalitusele vabas vormis koostatud nimekirja "Materjalid arvel". Nimekirja järgi oli tislerikojas arvel eri materjale 23 000 krooni väärtuses, kuid märkimata on jäetud, milliseid materjale millistes kogustes, samuti puudub märge, mis kuupäeva seisuga on andmed esitatud. Vanemõpetaja keeldus sellisele dokumendile allkirja andmast. Direktori hilisemate selgituste järgi koostati nõuetekohane üleandmis-vastuvõtmisakt, kuid seda audiitoritele ei esitatud.

Saldode võrdlus

Auditi ajal võrreldi pankades olevate kooli arvelduskontode saldosid aruandluses näidatuga ning saadi järgmised tulemused (kroonides):

Tabel 2. Saldode võrdlus

31.12.2000. a seisuga		**31.12.2001. a seisuga**		**31.12.2002. a seisuga**		**30.09.2003. a seisuga**	
Panga kinnitatud saldo	Bilansis näidatud panga saldo	Panga kinnitatud saldo	Bilansis näidatud panga saldo	Panga kinnitatud saldo	Bilansis näidatud panga saldo	Panga kinnitatud saldo	Bilansis näidatud panga saldo
35 231	35 603	2 220	132 858	0	0	0	0

Nagu näha, ei ühti 2000.–2001. aasta 31. detsembri panga saldod bilansis näidatuga. Selgituste järgi on 2000. aasta bilansi panga saldo jäägile lisatud ka panga intressid (mis tegelikult laekusid jaanuaris) ning 2001. aasta bilansi panga saldole Rahandusministeeriumi arvele laekunud ja kooli poolt kulutamata omavahendite jääk. Viimast olevat soovitanud HTM, kuid sellesisulist kirja auditi käigus ei esitatud. Kuna pangas ei olnud tegelikult sellises summas raha, siis ei anna bilansis esitatud panga saldo õiget ülevaadet panga jäägi kohta.

08.03.2001 lõppenud auditi käigus tuvastati, et kassaraamatus toodud rahaliste vahendite jääk seisuga 31.12.2000 erines raamatupidamisprogrammis kajastatud sularaha jäägist, samuti esines erinevusi ka pangakontode võrdlemisel. Auditi ajal erinevuste suurusi välja ei toodud.

Kooli direktor ei viinud läbi sisejuurdlust, kui tulid ilmsiks suured puudused raamatupidamise korralduses ja rahaliste vahendite kajastamises. Kuigi Evi Sokk vabastati finantstalituse juhataja ametikohalt 30.04.2001 ning raamatupidaja ametikohalt 21.08.2001, oli ta pangast saadud infopäringu andmetel ühe arvelduskonto (palkade maksmise transiitkonto) allkirjaõiguslik isik kuni 20.09.2002.

---

[23] Alus: direktori 13.05.2003. a käskkiri nr 14-6/21

[24] Direktori 19.05.2003. a käskkirjaga nr 1.1-3/20 oli kinnitatud 3-liikmeline komisjon varalise vastutuse kontrolliks töökodades ning 15.05.2003. a käskkirjaga nr 1.1-3/19 tislerikoja varade üleandmise-vastuvõtmise komisjon.

Ettepanekud kutseõppeasutuse direktorile

- Luua sisekontrolli süsteem, mis tagaks varade õige ja õiglase arvestuse.
- Tagada korraliste ja erakorraliste inventuuride läbiviimine ning inventuuri tulemuste võrdlemine raamatupidamisandmetega.
- Näha raamatupidamise sise-eeskirjas ette kassa inventuuride läbiviimise sagedus.

3.4. Valmistoodangu ja materjalide arvestus

2001. a aastaaruande selgitustest nähtub, et sel aastal valmistasid õpilased koolimööblit nii koolile kui tellijatele enam kui 150 000 krooni eest. Ka 2002. a aastaaruandes märgiti, et valmistati koolimööblit nii koolile (raamatukogu riiulid ja kapid Helmesse) kui ka tellijale.

Auditi ajal esitati ainult üks dokument koolis tehtud valmistoodangu kohta: 30.12.2000 koostatud memoriaalorder kooli inventari valmistamise kohta 173 100 krooni väärtuses. Sellele dokumendile on lisatud akt valmistatud inventari kohta kogumaksumusega 286 200 krooni. Kuna puudus kalkulatsioon, mille põhjal määrati valmistoodangu hinnang, ning akt oli ilma kuupäeva, allkirjade ja märketa koostaja kohta, siis ei saa audiitorid seda võtta tõesena.

Raamatupidamise andmetel oli 24.04.2002 müüdud aiamööblit OÜ-le Patküla Puit maksumusega 8800 krooni ning selle eest oli kuni auditi ajani maksmata. Finantstalituse juhataja sõnul on ta korduvalt nõudnud arve tasumist või mööbli tagastamist. Vastuseks olevat öeldud, et see on nende ja tislerikoja endise juhataja omavaheline asi. Äriregistri andmeil on OÜ Patküla Puit pankrotis.

Riigikontrollile antud selgituste kohaselt ei valmistata puidutöökojas toodangut müügiks, sest ümbruskonnas on niigi palju puidutöökodasid. Vastust ei saadud küsimusele, kuidas materjale arvele võeti/võetakse. Puidu ostmine õppeklassi, selle arvestus ja laost välja andmine oli reguleerimata ning auditi käigus ei selgunud ka see, kuidas tegelikult toimiti.

Kuna varadega seotud toimingud ei olnud läbipaistvad ega kontrollitavad ning varasematel aastatel oli ka raamatupidamise korraldus ebarahuldav, siis pole välistatud, et tisleritöökojas võidi valmistada toodangut ka tellijatele.

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Lisaks raamatupidamise sise-eeskirja täiendamisele õppetöökodades kasutatavate materjalide arvestuse osas koostada ka protseduurireeglid materjalide ostmiseks ja arvelevõtmiseks ning valmistoodangu arvelevõtmiseks või realiseerimiseks.
- Rakendada meetmed, et saada müüdud aiamööbli eest raha kätte.

3.5. Arvlemine korterite kasutajate ja omanikega

Helme osakonnas on 6 elumaja, mille korteritest suurem osa erastati 1995. aastal. Kooli andmetel on erastatud kortereid 51 ja erastamata kortereid 39.

Auditi ajaks ei olnud kool elamute haldamist üle andnud korteriühistutele ning esitas elanikele arveid kommunaalteenuste, elektri ja üüri eest. Näiteks 2003. aasta septembris esitati 88-le elanikule arveid kokku summas 9220 krooni.

Auditi ajal oli 4 korteriühistuga sõlmimisel soojusenergia ning veevarustuse ja heitvete ärajuhtimise teenuste ostu-müügilepingud. Edaspidi on kavas arved esitada korteriühistutele, kes koguvad vajalikud maksed kokku ja kannavad raha üle kooli raamatupidamisele.

Seisuga 30.09.2003 olid suurematekst võlglasteks kolm tööandja eluruume kasutavat elanikku, kelle võlgnevus oli kokku 43 900 krooni.[25] Aruannete järgi oli võlgnevus tekkinud juba 2001. aastal ning see kasvas pidevalt. Üheks suuremaks võlglaseks oli kooli endine direktori kohusetäitja (võlgnevus 31.12.2002. a seisuga 8590 krooni). Selgituste kohaselt jättis ta kommunaalteenuste eest maksmata põhjusel, et temaga pole kommunaalteenuste tasumise lepingut sõlmitud.

Võlaõigusseaduse järgi võib kumbki lepingupool mõjuval põhjusel nii tähtajatu kui tähtajalise üürilepingu üles öelda. Üürileandja võib üürilepingu üles öelda, kui üürnik on viivitanud kolmel üksteisele järgneval maksetähtpäeval tasumisele kuuluva üüri, kõrvalkulude või nende olulise osa maksmisega või võlgnetava üüri summa ületab kolme kuu eest maksmisele kuuluva üüri summa.[26]

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Rakendada abinõud üüri- ja kommunaalteenuste võlgnevuste sissenõudmiseks.
- Anda kõikide elamute haldamine üle korteriühistutele ning edaspidi esitada arveid ainult korteriühistutele arvete tasumiseks.

[25] Vahe tn 5-8 (3-toaline), Karja tn 2-7 (2-toaline) ja Karja tn 6-5 (2-toaline korter)
[26] Võlaõigusseadus § 313 lg 1 ja § 316 lg 1 punktid 1 ja 2

4. Töötasustamise korraldus

4.1. Töötasu maksmise regulatsioon

Kutseõppeasutuse seaduse § 30 järgi määratakse pedagoogi vastavus ametikohale atesteerimisega. Pedagoogi töötasustamise aluseks on ametikoht.[27]

Ajavahemikul 01.01.2000–01.01.2001 oli kutseõppeasutuste pedagoogide töötasustamise aluseks Vabariigi Valitsuse 15.02.2000. a määrus nr 54. Selle kohaselt pidi kutseõppeasutus vormistama pedagoogide töötasu õppeaasta alguses koostatavas tarifitseerimisnimekirjas, mille aluseks on riiklik õppekava ning kooli aastaeelarves töötasuks määratud summa.

Ajavahemikul 01.01.2001–01.01.2002 oli kutseõppeasutuste pedagoogide töötasustamise aluseks Vabariigi Valitsuse 20.02.2001. a määrus nr 71. Selle järgi lähtub kooli nõukogu töötasustamisel pedagoogi vastavusest pedagoogide kvalifikatsiooninõuetele, talle atesteerimisel antud ametijärgust ja ametijärgule vastavast palgamäärast. Palgamäärade suurendamine ja lisatasude määramine toimub kooli aastaeelarves töötasudeks määratud summa piires.

Alates 01.01.2002 ei ole kutseõppeasutuste pedagoogide töötasustamine reguleeritud eraldi valitsuse määrusega, vaid kutseõppeasutuse- ja palgaseadusega. Tööandja kehtestab palgamäärad vastavalt tööde erinevusele ja töötingimustele, lähtudes tööandja ja töötajate vahel sõlmitud kollektiivlepingust. Palgamäär määratakse kindlaks ja seda muudetakse poolte kokkuleppel.

Kutseõppekeskuse direktor oli auditeeritud ajavahemikul kinnitanud 2 palgajuhendit.

01.02.2001. a palgajuhendi kohaselt on töötajate põhipalga arvutamise aluseks nende ametijuhendis fikseeritud tööülesanded.

05.06.2003. a palgajuhendi järgi arvestatakse pedagoogide palgamäärad vastavalt Vabariigi Valitsuse 18.02.2003. a määrusele nr 50[28] ja mittepedagoogide töötasustamisel tuleb arvestada Vabariigi Valitsuse 07.01.2003. a määrusega nr 2[29] kehtestatud palgamäärasid.

Selles palgajuhendis on viidatud "Riigi põhikooli ja gümnaasiumi pedagoogide töötasustamise" määrusele, mille väljaandmisel ei ole aga viidatud kutseõppeasutuse seadusele. Samuti ei kehti teine viidatud valitsuse määrus ("Valitsusasutuste hallatavate riigiasutuste töötajate töötasustamine 2003. aastal") enam kutseõppeasutuste töötajate töötasustamisele.[30]

Riigikontroll leiab, et palgajuhend peaks olema terviklik ning see peab määratlema protseduurid töölevõtmiseks, palgamäärade kehtestamiseks ja nende muutmiseks, pensionileminekuks ning töölt vabastamiseks. Samuti peaks juhend fikseerima töötasu arvestamise aluseks olevad dokumendid, nende liikumise ja kinnitamise, töötasu arvestamise ja maksmisega tegelevad töötajad ning nende kohustused, õigused ja vastutuse.

Ettepanek kutseõppekeskuse direktorile

- Täiendada ja täpsustada palgajuhendit ning viia see vastavusse kehtivate õigusaktidega.

[27] Kutseõppeasutuste seaduse § 30 lg 5 ja 6
[28] "Vabariigi Valitsuse 16.01.2003. a määruse nr 17 "Riigi põhikooli ja gümnaasiumi pedagoogide töötasustamine"" muutmine
[29] "Valitsusasutuste hallatavate riigiasutuste töötajate töötasustamine 2003. aastal"
[30] Määruse § 1 lg 2

4.2. Töötasu maksmine

Töötasu maksmine vanemõpetajatele

Probleemseteks teemadeks koolis olid atesteerimisjärgse töötasu maksmine ja regulatsiooni erinevad tõlgendamisvõimalused.

Segadust on tekitanud HTM-i ametnike soovitus, et alates 01.01.2002 tuleb palkade maksmisel kutseõppeasutuste õpetajatele ja nendega töölepingute sõlmimisel lähtuda pedagoogidele atesteerimisel omistatud ametijärgust ja Vabariigi Valitsuse 16.01.2002. a määruses nr 17 "Riigi põhikooli ja gümnaasiumi pedagoogide töötasustamine" kehtestatud palga alammääradest. Nimetatud määruse § 1 määrab ära aga selle kehtivuse põhikoolile ja gümnaasiumile, kuid mitte kutseõppeasutusele.

Riigikontroll on seisukohal, et tulenevalt kutseõppeasutuse seaduse § 30 lg-st 6 on pedagoogi töötasustamise aluseks tema töökoht, ning kui isik on tunnistatud sellele vastavaks ja sellele kohale määratud, peab ta saama sellele vastavat palka. Õigus vastavale palgale tekib atesteerimise päevast.

Kutseõppekeskuse atesteerimiskomisjon omistas 2000. aasta algul kahele ja 2002. aasta algul ühele pedagoogile vanemõpetaja või vanemkutseõpetaja ametijärgu. Töötasu ei makstud neile seejärel aga mitte vastavalt omistatud ametijärgule, vaid madalama palgaastme järgi. Direktori 28.04.2003. a korraldusega viidi nende pedagoogide palk vastavusse omistatud ametijärguga tagasiulatuvalt alates 01.01.2003. Palk tulnuks vastavusse viia aga atesteerimise päevast alates.

Töövõtulepingute sõlmimine

Väljakujunenud korra kohaselt valmistasid osakondade- ja haldusteenistuste juhatajad ette töövõtulepingud, mille allkirjastas direktor. Nii oli mõnedel juhtudel märgitud tööandjaks "olmeteenistus", "tislerikoja juhataja" jt. Kuigi üldjuhul pidid töövõtulepingute originaalid asuma Helme osakonnas sekretäri juures ning koopiad raamatupidamises, siis auditiga selgus, et originaalid võisid asuda mõlemas osakonnas, kusjuures osa neist polnud kunagi jõudnud Helmesse ning olid seega ka registreerimata. Seetõttu puudub Riigikontrollil kindlus, et kõik lepingud ka tegelikult olemas olid.

Kuigi osal juhtudel oli märgitud töövõtulepingusse, et tasu makstakse vastavalt tehtud tööde aktile, siis neid akte auditi käigus ei esitatud. Näiteks maksti ühele isikule 2001.–2002. aastal remonditööde eest[31] kokku 17 400 kr, kusjuures tööde vastuvõtuakte ei esitatud.

E.-M. Vernik-Tuubelile maksti õpetajate täiendkoolituse eest 2002. aasta aprillis-mais 1500 krooni, kuigi nimekiri koolitusel osalejate kohta puudus. Lepingul puudus ka registreerimisnumber.

Osal juhtudel ei märgitud töövõtulepingule lõpptähtaega. Nii näiteks sõlmiti 01.09.2002. aastal töövõtuleping pedagoogiga, kusjuures töö sisuks märgiti "õpetaja" ja töötasu vastavalt antud tundidele. Lepingus pole märgitud ei seda, mis aine tunde antakse, ega lepingu kestvust. Ka sõlmiti töövõtulepinguid mõnikord peaaegu terveks aastaks – abitöötajatega, koristajatega. Töö iseloomust lähtudes oli neil juhtudel tegemist töölepingutega.

Töötasu maksmine direktorile

Haridus- ja teadusminister sõlmib õppeasutuste direktoritega töölepingud ning määrab töötasu suuruse. Kehtinud regulatsiooni järgi vastas õpilaste arvule 351–500 direktori palgaaste 30.[32]

Kuigi kutseõppekeskuse õpilaste arv oli alla 500, määras haridusminister T. Lukas direktori palgaastmeks 33 ning diferentseeris seda 20% ulatuses[33]. Kuna palgamäära võis diferentseerida 50% ulatuses, siis direktori töötasu ei ületanud lubatud piiri.

---

[31] Töövõtuleping nr 173 ja 2.1-4/25

[32] VV 15.02.2000. a määrus nr 54 "Põhikooli, gümnaasiumi ja kutseõppeasutuste pedagoogide töötasustamine" § 2 lg 2 punkt 3 ja 4, määrus kehtis 01.01. 2000–01.01.2001.

[33] Vastavalt VV 04.01.2000. a määrusele nr 4 "Valitsusasutuste hallatavate riigiasutuste, kellel on riigieelarve seaduses määratud töötasu kulu, töötajate töö tasustamine 2000. aastal" võis ministeerium oma haldamisele kuuluvate ametiasutuste palgajuhendite koostamisel töötasudeks määratud summasid diferentseerida kehtestatud palgamäärast kuni 50% ulatuses.

01.09.2001–31.12.2001 maksti direktorile iga kuu 499 krooni õppetöö läbiviimise eest, kuid palgakaardil puudus käskkirja number, mille alusel seda maksti. HTM-i selgituste kohaselt oli Koolivõrgu Büroos küll olemas vastavasisuline kirjavahetus õppetöö tasustamise küsimustes, kuid taotlust ei rahuldatud. Seega maksti 2001. aastal kokku 1997 krooni alusetult.

Haridusminister M. Rand suurendas 12.06.2002 tagasiulatuvalt alates 01.01.2002 direktori kuupalgamäära 16 500 kroonini märkega, et kuupalgamäär sisaldab töötasu pedagoogilise töö eest arvestuslikult 2 õppetunni ulatuses nädalas. Seega suurendati kuupalgamäära pedagoogilise töö eest vahetult enne suveperioodi, mil tegelikult tunde ei antud. Samas oli aga direktorile makstud iga kuu õppeöö eest 2002. aasta jaanuarist kuni aprillini 499 krooni ja mais 873 krooni, mis tähendab, et minister andis loa õppetöö eest tasustamiseks alles siis, kui seda tasu oli makstud juba peaaegu pool aastat. Riigikontroll leiab, et pedagoogilise töö tasustamine 2002. aasta 5 kuu vältel kokku summas 1376 krooni oli alusetu. Selle väitega nõustus ka Haridusministeeriumi Koolivõrgu Büroo.

Direktor määras endale kui projektijuhile 2000. aasta detsembris töötasu kutseõpetajate kutsealase koolituse läbiviimise eest 5000 krooni ja läbiviidud õppetöö eest 2700 krooni.[34] Direktori selgituste järgi koostas ta projekti ja sai koolile täiendavalt raha KERA projekti raames ning pedagoogilist tööd tegi enda juhitud projekti raames. Võttes aluseks aga käskkirja, milles direktor määras endale töötasu, kuulus tasu läbiviidud õppetöö eest maksmisele omavahendite arvel, mitte KERA projekti rahast.[35]

Samuti maksti direktorile 2000. aasta oktoobris omavahendite arvel lisatasu 3712 krooni. Kuna nimetatud summade maksmist ei kooskõlastatud Haridusministeeriumiga, loeb Riigikontroll töötasu maksmise summas 11 412 krooni ebaõigelt makstuks.

Korruptsioonivastase seaduse järgi on keelatud sooritada tehinguid iseendaga või muid sarnase iseloomuga või huvide konfliktiga seotud tehinguid. Samuti ei või volitada alluvaid tegema vastavaid tehinguid enda asemel. Nimetatud keeldu rikkudes tehtud tehing on tühine.[36]

Võttes arvesse, et 2000.–2001. aastal maksti direktorile ebaõigesti 14 785 krooni (1997 + 1376 + 11 412) ning selle eest maksti sotsiaalmaksu 4879 krooni, siis kuulub tagasinõudmisele kokku 19 664 krooni.

Puhkusetasu arvutamine direktorile

Tööandjal ei ole õigust jätta puhkust andmata ja töötajal ei ole õigus puhkusest loobuda. Puhkuse katkestamise tõttu kasutamata jäänud puhkuseosa antakse poolte kokkuleppel sama tööaasta mõnel muul ajal, liidetakse järgmise tööaasta puhkusega või antakse järgmise tööaasta kestel mõnel muul ajal.[37]

Puhkuseseaduse § 25 järgi on töölepingu lõpetamise korral tööandja kohustatud töötajale maksma kasutamata jäänud puhkuse eest rahalist hüvitist, kuid kokku mitte rohkem kui nelja aasta kasutamata jäänud puhkuse eest (enne 01.02.2002 kogu kasutamata jäänud puhkuse eest).

Haridusminister kinnitas 22.02.2002. a käskkirjaga nr 138 "Haridusministeeriumi hallatavate riigi õppeasutuste juhtide puhkuste vormistamise korra". Selle järgi peab õppeasutuse juht esitama Koolivõrgu Büroole hiljemalt 10. jaanuariks avalduse puhkuse kasutamise kohta ning selle ajakava muutmiseks peab esitama avalduse hiljemalt üks kuu enne puhkuse kasutamist.

Direktor ei järginud seda korda ning teatas 2003. aastal oma puhkuse katkestamisest ligi 20 päeva hiljem. Sealjuures katkestas direktor alates 2001. aastast igal aastal oma korralise puhkuse ning kooli raamatupidamine puhkuseraha tagasiarvestust ei teinud. Seoses puhkuste katkestamistega tulnuks teha tagasiarvestus 2001. aastal 11 400 krooni, 2002. aastal 14 100 krooni ja 2003. aastal 7200 krooni osas.

---

[34] Direktori 06.12.2000. a käskkiri nr 01-07/80 K punkt 2: maksta välja kutseõpetajate kutsealase koolituse I etapi läbiviimise eest projektijuhile M. Salundile 5000 krooni (KERA projekt) ning läbiviidud õppetöö eest 2700 krooni (omavahenditest)
[35] Sama
[36] Korruptsioonivastane seadus § 24 lg-d 1 ja 4
[37] Puhkuseseadus § 8 ja § 22 lg 2 (kehtis kuni 31.12.2001) ja puhkuseseadus § 7 ja § 21 lg 2 (kehtiv alates 01.01.2002)

Eksimusi esines ka puhkusepäevade arvestamisel. Puhkusekäskkirjades ei lange puhkuse periood ja selle päevade arv kokku, kuna personali üle arvestuse pidaja ega ka väljamakseid teinud finantstalituse juhataja ei kontrollinud üle avalduses esitatud puhkepäevade vastavust. Nii arvestati M. Salundile ajavahemikul 2001–2003 igal aastal 56 puhkusepäeva, kuigi tulnuks esialgselt arvestada vastavalt 61 või 55 päeva. Üheks vea põhjuseks oli see, et puhkusepäevade arvestamisel ei arvatud maha riigipühi. Siit võib järeldada, et viga oli süstemaatiline ja seega on ka kasutamata jäänud puhkusereservi arvestus ebatäpne.

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Maksta vanemõpetajatele saamata jäänud töötasu tagasiulatuvalt alates nende tarifitseerimisest vastavale ametikohale.
- Tagada töövõtulepingute sõlmimisel vajalike volituste olemasolu ja nende järgimine, dokumentatsiooni täielikkus, nõuetele vastavus ja säilitamine ning info kättesaadavus.
- Maksta tagasi ebaõigesti saadud tasu koos sotsiaalmaksuga 19 664 krooni.
- Kontrollida üle kõigi töötajate puhkusepäevade arvestus ning vigade korral teha vastavad parandused.

5. Majandamiskulud

5.1. Ruumide majandamiskulud

Valga osakonna kasutuses on õppehoone Lembitu tn 2 (1666,5 m^2), täiendkoolituse ruumid Jaama pst 2 (168,2 m^2) ja õpilaskodu Uus tn 14. Valga Linnavalitsus andis Lembitu tn 2 ja Uus tn 14 hooned koolile tasuta kasutada ning täiendkoolituse ruume renditakse. Kooli bilanssi kuulub Valgas ainult Võru mnt 116 asuv kaarhall.

Helmes asuvad hooned on olnud seotud endise Helme Kutsekeskkooliga, kokku 42 hoonet, millest osa on elumajad (neis on erastatud ja erastamata korterid) ning 23 hoonet ei ole praegu enam vajalikud kooli põhitegevuseks. Kooli bilanssi kuulub katlamaja, millega köetakse tsentraalselt kogu Helme alevikku.

Jättes välja eluruumid, on Helme osakonnas üldpinda *ca* 27 000 m^2, millest ei kasutata 8700 m^2, ning reservis on 400 m^2 – lukksepatöökojas asuvad sisustatud õpperuumid (nt lüpsiõppeklass jm), mida tegelikult ei kasutata, kuid köetakse. Samuti köetakse Helme mõisahoonet (üldpind 1439,1 m^2 ja maht 6453 m^3). Mõisahoones olnud raamatukogu ja kolmes korteris elanud üürnikud paigutati ümber juba 2002. aastal. Hoone on muinsuskaitse all ning Muinsuskaitseameti ettekirjutuste kohaselt ei tohtivat kütet välja lülitada. Sealjuures polevat võimalik hoonet kütta ka väiksema soojakuluga.

Ettepanek HTM-i Riigivara Haldusbüroo juhatajale

- Koos kutseõppekeskusega selgitada välja koolile vajalikud hooned, teha ettepanekud õppetööks mittevajalike hoonete munitsipaliseerimiseks või võõrandamiseks selleks ettenähtud korras.

Ettepanek kutseõppekeskuse direktorile

- Analüüsida Helme osakonna küttesüsteemi täiendamise võimalust, mis tagaks tühjade hoonete väljalülitamise süsteemist või väiksema soojakuluga kütmise (nt mõisahoone).

5.2. Transpordikulud

Kool ostis aastatel 2000–2001 transporditeenust OÜ-lt Trakmain. Bussiteenust osteti õpilaste sõiduks kooli ja koju ning selle eest tasuti õpilaste sõidukulude hüvitise arvelt. 2000. aastal maksti bussifirmale 135 300 krooni ja 2001. aastal 154 300 krooni.[38] Kuna auditi ajal ei esitatud bussifirmaga sõlmitud lepingut (see esitati alles jaanuaris 2004), siis ei olnud võimalik kontrollida makstud summade õigsust.

Kool sõlmis 31.10.2001 OÜ-ga Transtar T.P. lepingu bussi Mercedes-Benz (valmistamisaasta 1987) rentimiseks kuumaksega 8850 krooni. Leping sõlmiti tähtajatuna. 30.06.2002 sõlmiti selle firmaga optsioonileping, mille järgi on koolil rendimaksete korrektse tasumise korral võimalus buss välja osta tähtajaga kuni 30.06.2003 maksumusega 30 700 krooni (koos käibemaksuga).

Riigikassa andmeil maksti sellele firmale kokku 202 400 krooni, kusjuures 3500 krooni maksti 2001. aasta mais, kui lepingut polnud veel sõlmitud. 2002. aasta detsembris maksti riigikassa andmeil 32 100 krooni, kuid raamatupidamise hankijate perioodilise arvestuse järgi ainult 17 700 krooni[39]. Kuigi viimane makse tehti 2003. aasta juulis, oli buss auditi ajal veel põhivahendina arvele võtmata. Direktori hilisemate selgituste kohaselt[40] võeti buss põhivarana arvele 18.09.2003.

Direktor kinnitas igal aastal käskkirjaga kütuse kuulimiidid ja transpordivahendite eest varaliselt vastutavad isikud. 10.01.2003 kinnitati kooli transpordivahendite kasutamise kord. Käskkirja järgi peab transpordivahenditele kehtestatud kulunormide arvestust ja nendest kinnipidamist jälgima transpordivahendi kasutaja; transporditeenistuse juhataja tagab sõiduõpetajate ja kooli töötajate sõidud tema kasutusse antud transpordivahenditega, lähtudes kehtestatud limiitidest ja sõidu otstarbekusest. Audiitoritele jääb selgusetuks, kas jälgitakse ka isiklikeks sõitudeks tehtud kulusid.

---

[38] Riigikassa andmetel maksti 2001. aasta jaanuaris 66 955 krooni, juunis 77 848 krooni ja juulis 9534 krooni.
[39] 30.12.2002. a kanne
[40] Selgitus saadud 16.01.2004

Transpordivahendite kütuse kulunorme jälgis transporditeenistuse juhataja (v.a Valga osakonnas kasutusel olevad transpordivahendid, mis on direktori ja õppedirektori kasutuses). Sellest tuleneb vajadus, et limiitidest kinnipidamist peaks jälgima ka raamatupidamine.

11.04.2003 esitas direktor M. Salundi finantstalitusele palve analüüsida tema autokütuse ja telefoni kuulimiitidest kinnipidamist. Samas dokumendis märkis direktor, et ta "kohustub jätkama direktori poolt limiitide ületamisest tingitud kulude hüvitamist pidades kuupalgast kinni seadusega ettenähtud ulatuses". Arvestuste kohaselt oli direktor ületanud bensiinikulu limiite 2000. aastal 3620 krooni, 2001. aastal 18 687 krooni ja 2002. aastal 15 093 krooni ulatuses, seega kokku 37 400 krooni.

Kuigi direktor lubas asuda bensiini limiidi ülekulu hüvitama, ei olnud ta seda teinud. 2003. aasta kütuse ülekulu arvestust ei olnud välja toodud, auditi ajal ei olnud ülekulu hüvitamise osas otsust vastu võetud.

Pärast Riigikontrolli märkusi kontrollis finantstalituse juhataja direktori bensiini kuulimiitide arvestuse üle[41] ning selle järgi ületas direktor bensiini kuulimiite järgmiselt:

	2000	**2001**	**2002**
Kuulimiidi ülekulu (krooni)	1 132	12 589	2 274

Üks arvestuse erinevuse põhjus seisnes selles, et ekslikult lähtuti valest bensiinikulu limiidi normist ning selgituste kohaselt võeti esialgu arvesse kahe auto (direktori ja õppedirektori auto) bensiini kogukulu, mitte ühe auto bensiinikulu.

Direktori selgituse kohaselt peetakse alates 2003. aasta septembrist tema palgast kinni 1000 krooni kuus hüvitamaks kütuse ülekulu osa, mis võis kujuneda põhitegevusega mitteseotud sõitudega.[42] Selgituste järgi ei ületanud teiste vastutavate isikute bensiinikulu kehtestatud limiite.

Direktor maksab tagasi 2002. aasta mobiiltelefoni ülekulu (14 500 krooni) ning 2003. aasta mobiiltelefoniarveid maksab ta ise.

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Tagada edaspidi põhivahendite õigeaegne arvelevõtmine raamatupidamises.
- Näha ette transpordivahendite kuulimiitidest kinnipidamise jälgimine finantstalituse poolt ning sisemine kord kehtestatud limiitide ületamise juhtudeks.
- Maksta tagasi kuulimiite ületanud bensiinikulu summas 15 995 krooni.

[41] Finantstalituse juhataja 16.01.2004. a esitatud arvutused
[42] Selgitus saadud 09.12.2003

6. Investeeringud

6.1. Ülevaade tehtud renoveerimistöödest

Koolile eraldati riigieelarvest aastatel 2000–2003 raha renoveerimiseks järgmiselt:

2000	2001	2002	2003
378 000	2 148 000	0	1 000 000

2002. aastaks riigieelarvest raha ei eraldatud ning ehitustöid tehti omavahendite arvel. Renoveerimiseks eraldatud raha kulutati ära täielikult ning 2003. aasta 11 kuuga oli ette nähtud rahast kulutatud 875 900 krooni ehk 88% aastaks ette nähtust.

Ehitus-renoveerimistööde dokumentatsioonis esines arvukalt puudusi, sh dokumentide puudumine ja vead vormistamisel. Üldised tähelepanekud dokumendikorralduse ja lepingute kohta on järgmised:

- 2000.–2001. aastal puudusid renoveerimistööde kinnitatud eelarved. Direktor kinnitas 14.02.2003 renoveerimistööde eelarve, mida tegelikult täitma ei asutud või täideti osaliselt.
- 2000.–2002. aastal ei võimaldanud arvutiprogramm teha analüüsi aasta jooksul tehtud ehitus-renoveerimistööde osas, vaid seda sai teha ainult üksikute hankijate lõikes, mistõttu puudub terviklik ülevaade ehitus-renoveerimistöödest.
- Kogu auditeeritud perioodi kohta puudus ehitus-renoveerimistööde lepingute register, kindlaks määramata oli originaaldokumentide asukoht, tõestusmaterjalina esitati nii lepingute originaale kui koopiaid. Auditi käigus ei esitatud kõiki lepinguid. Puuduolevad lepingud ja tööde üleandmis-vastuvõtmisaktid faksiti audiitoritele hiljem (detsembris). Riigikontrollil puudub veendumus, et kõik dokumendid algselt olemas olid, kuna 2000–2001. aasta lepingute kaustad komplekteeriti auditi ajal ja osa tööde üleandmis-vastuvõtmisaktid toodi töid teinud äriühingutest – koolist neid üles ei leitud.

Lepingud sõlmis enamikul juhtudel direktor. 2000. aastal sõlmis majandustalituse juhataja V. Kasak OÜ-ga RST Valga neli lepingut summas 147 000 krooni.[43] Kuna tööde üleandmis-vastuvõtmisaktid allkirjastas sama isik, siis pole järgitud kohustuste lahususe printsiipi – lepingu sõlmija ja järelevalve teostaja ei tohi olla sama isik. Töö mahukust arvestades ei olnud selline järelevalve piisav.

Dokumendikorraldus ei võimaldanud kontrollida, kas suuremahuliste tööde korral võeti hinnapakkumisi mitmelt pakkujalt. Sagedane oli olukord, kus ühel päeval sõlmiti äriühinguga mitu lepingut erinevate tööde tegemiseks samal objektil; samuti esines juhte, mil lepinguid sõlmiti suuremas mahus, kui koolil maksmiseks raha oli. Näiteks sõlmis direktor 01.04.2003 OÜ-ga WAL-BRO lepingu maksumusega 356 000 krooni õppehoone (Valga Lembitu tn 2) katuse renoveerimiseks, kuid töid tehti ainult 8500 krooni ulatuses. Sealjuures planeeriti katuse renoveerimistöid teha ka esialgse eelarve järgi. Kutseõppekeskus esitas käesoleva aasta detsembris sama äriühinguga samal kuupäeval (s.o 01.04.2003) sõlmitud lepingu õppekorpuse katuse renoveerimistöödeks summas 8500 krooni.

Kehtinud riigihangete seaduse § 15 lg 1 järgi kuulutab pakkumisi taotlev ostja pakkumise välja Riigihangete Ameti välja antavas "Riigihangete Bülletäänis"; praegu kehtiva riigihangete seaduse § 8 lg 1 kohaselt on pakkumismenetluse alguseks pakkumise kutse või väljakuulutamiseta läbirääkimistega pakkumismenetluse teate esitamine riigihangete registrile.

Osal juhtudel ei kuulutanud kool tööde teostamiseks välja riigihanget. Nii näiteks sõlmis direktor 18.04.2000 OÜ-ga Valga LEJO tööettevõtulepingu Helme osakonnas asuvate spordiruumide rekonstrueerimiseks maksumusega 854 400 krooni. Lepingu lahutamatuks osaks märgiti 8 lisa olemasolu, kuid need puudusid. Tööde üleandmis-vastuvõtmisaktide järgi tehti töid ainult 347 500 krooni eest. Sealjuures ei lange raamatupidamises hankijatele makstud summad akteeritud summadega kokku.

---

[43] 10.07.2000. a leping õpilaskodu duširuumide (4 tk) remondiks maksumusega 69 400 krooni; 20.07.2000. a leping õpilaskodu 8 rõduakna paigalduseks maksumusega 18 200 krooni; 24.07.2000. a leping õpilassöökla kütte- ja veetorustiku remondiks maksumusega 24 700 krooni; 12.09.2000. a leping puurkaevu süvaveepumba komplekti paigaldustöödeks maksumusega 34 700 krooni

Mõnel juhul ei näidatud lepingus tööde maksumusi, vaid märgiti, et tööde eest makstakse vastavalt hinnapakkumisele. Näiteks 05.08.2000 sõlmiti OÜ-ga Valga LEJO töövõtuleping nr 30 Helme osakonna söökla, õpetajatetoa ja koridori remondiks. Sealjuures nägi hinnapakkumine ette söökla remondi maksumusega 74 700 krooni, kuid töid akteeriti nii söökla kui riietusruumi remondi kohta[44] ehk tööde eest maksti kokku 136 200 krooni. Seega pole sõlmitud lepingud, tööde üleandmis-vastuvõtuaktid ja nende alusel välja saadetud arved võrreldavad.

Aastatel 2000–2002 maksti OÜ-le RST Valga ehitus-renoveerimistööde eest kokku 1 130 900 krooni. Sealjuures 26 800 krooni maksmise kohta ei esitatud üldse dokumente ja osa kulude tõendamiseks esitati ainult arve. Riigikontroll leiab, et tööde eest maksmise aluseks on tööde üleandmis-vastuvõtmisakt ja arve.

Alati polnud tööde maksumus küllaldaselt põhjendatud. Nii näiteks sõlmiti 2001. aastal AS-iga Brick leping[45] Helme lukksepatöökoja kahe klassiruumi lagede ja seinte värvimiseks maksumusega 70 170 krooni. Laed värviti lubivärviga ning seinad kahe meetri kõrguselt õlivärviga.

Osal juhtudel sõlmiti lepingud mitte terve objekti kohta, vaid üksikute tööde tegemiseks. Nii sõlmiti 2002. aastal lühikeste ajavahemike järel füüsilisest isikust ettevõtjaga mitmeid tööettevõtulepinguid Valga õpilaskodu ruumidesse ehitatava õppeköögi renoveerimiseks kokku summas 118 200 krooni. 2002. aastal maksti samale isikule arvete alusel kokku 144 000 krooni mitmesuguste remonditööde eest (raamatukogu remont, Valga õpilaskodu õppeköögi abiruumide remonditööd, vihmaveetorude vahetus Valga Lembitu tn 2 jpm). Auditi ajal puudusid remonditööde eelarved ja tööde üleandmis-vastuvõtmisaktid. 2003. aasta detsembris esitati lepinguid ainult 135 800 krooni kohta. Tööettevõtu lepingu nr 1 kohta (arvutiklassi põranda vahetus Valgas Lembitu tn 2) maksumusega 35 600 krooni ei esitatud tööde kalkulatsiooni ega üleandmis-vastuvõtmisakti.

2003. aasta 9 kuuga sõlmiti sama isikuga lepinguid 171 500 krooni ulatuses ning tehtud tööde eest tasuti 173 700 krooni. Põhilisteks töödeks olid Helme õppekompleksis asuva ühiselamu korterite remont maksumusega 92 000 krooni[46] ja Helme õppeköögi renoveerimine maksumusega 70 000 krooni.

Võrdluseks võib tuua, et oma töötajad tegid sanitaarremonti 30 ühiselamutoas ning nende tööde maksumuseks kujunes 15 000 krooni.

6.2. Valga puiduangaari renoveerimine

HTM eraldas 31.03.2003 lisaeelarvega kutseõppekeskusele tegevuskuludeks 800 000 krooni.[47]

Direktori selgituste järgi taotles ta raha eraldamist Valgas asuva tislerikoja angaari ehitustöödeks. Kutseõppekeskus korraldas 16.06.2003 väljakuulutamiseta läbirääkimistega pakkumise puiduangaari renoveerimistöödeks (küttesüsteemi ja elektrisüsteemi remont, akende vahetus, üldsanitaartööd). Hanke eeldatavaks maksumuseks määrati 900 000 krooni ning hankelepingu täitmise tähtajaks 01.11.2003. Pakkumine tehti AS-ile Brick, kes selgituste kohaselt on piirkonnas üks suuremaid ehitustööde tegijaid.

Direktor sõlmis enne riigihankekonkursi korraldamist kaks lepingut[48] sama äriühinguga kaarhalli renoveerimistöödeks kogumaksumusega 700 000 krooni. Ühe lepinguga nähti ette kaarhalli küttetööde teostamine ja teises märgiti, et tööde kirjeldused ja mahud on toodud töövõtja esitatud pakkumises kirjalikult ning seda loetakse lepingu lahutamatuks osaks. Lepingu juures aga lisa puudus. Direktori sõnul olid need eellepingud.

---

[44] 19.06.2000. a akt nr 72 riietusruumi ehituse lõpetamine maksumusega 61 464 krooni ja 05.09.2000. a akt nr 7 söökla remont maksumusega 74 694 krooni

[45] 15.10.2001 sõlmitud leping AS-iga Brick

[46] Kalkulatsiooni järgi maksis ühe kahe toalise korteri remont 23 000 krooni.

[47] Haridus- ja teadusministri 31.03.2003. a käskkiri nr 272 lisa 1

[48] 01.04.2003. a töövõtuleping nr 6 (tööde teostamise aeg 02.05.–30.06.2003), maksumus 350 640 krooni ja 03.04.2003. a töövõtuleping nr 7 (tööde teostamise aeg 04.05.–30.06.2003), maksumus 349 360 krooni. Lepingud olid originaallepingud, mitte koopiad.

Võlaõigusseaduse järgi on eelleping kokkulepe, millega pooled kohustuvad tulevikus sõlmima lepingu eellepingus kokku lepitud tingimustel. Kui seaduse kohaselt tuleb leping sõlmida teatud vormis, peab ka eelleping olema sõlmitud samas vormis.[49]

Lepingute sisust lähtudes ei olnud antud juhtudel tegu eellepingutega.

Pärast riigihanke väljakuulutamist sõlmis kutseõppekeskus AS-iga Brick lepingu kaarhalli renoveerimiseks kogumaksumusega 822 100 krooni.[50] Kogu lepingus ette nähtud summa kanti üle ühe maksena 2003. aasta oktoobris. Tehtud tööde aktides ei kirjeldatud, milliseid töid tegelikult tehti ning kas tehtud tööd vastasid esialgu kavandatule.

Lisaks sellele maksti angaaris tehtud tööde eest ka AS-ile Tõrva Elekter elektrimontaažitööde eest kokku 186 000 krooni. Seega oli kaarhalli renoveerimiskulu novembri seisuga kokku 1 008 100 krooni. Kuna riigihanke deklaratsioonis on märgitud angaari renoveerimistööde iseloomustamiseks üldremonditööd, elektri ja kütteseadmete rekonstrueerimine, siis jäi audiitoritele ebaselgeks, miks oli vaja elektritööde tarbeks sõlmida veel täiendav leping.

Kaarhalli renoveerimiskulud näidati raamatupidamises kinnistute, hoonete ja ruumide majandamiskulude arvel. Rekonstrueerimisväljaminekute võrra tuleb suurendada põhivara maksumust.

Ettepanek haridus- ja teadusministrile

- Võtta seisukoht, miks eraldati kutseõppekeskusele lisaeelarvega raha tegevuskuludeks (õppekuludeks), mille kool tegelikult kasutas investeeringuteks.

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Teha edaspidi investeeringuid ainult selleks riigieelarves ette nähtud kulude arvel.
- Järgida riigihangete seaduse nõudeid ning alla piirmäära jäävate hangete korral võtta hinnapakkumine mitmelt pakkujalt.
- Suurendada rekonstrueerimisväljaminekute võrra põhivara maksumust.
- Tagada kirjalike lepingute sõlmimine renoveerimistööde kohta ning aktide koostamine tööde vastuvõtmise kohta, millest selguks, milliseid töid ja millistes hoonetes tegelikult tehti.

[49] Võlaõigusseadus § 33 lg 1 ja 2
[50] 05.08.2003. a töövõtuleping (tööde teostamise tähtaeg 25.08.–01.11.2003), maksumus 765 624 krooni; 02.09.2003 sõlmitud lisaleping maksumusega 56 449 krooni

7. Riigihanked

Riigihangete läbiviimist reguleerib riigihangete seadus. Ostjal peaks olema protseduurireeglistik, mis määraks kindlaks hangete planeerimise, läbiviimise korra ja järelevalve protseduurireeglistiku järgimise üle.

Riigihangete maksumuse piirmäärad on toodud riigihangete seaduse §-s 2. Kui riigihange on jaotatud mitmeks osaks, summeeritakse riigihanke eeldatava maksumuse määramisel kõigi osade maksumus.[51]

Tabel 3. Hangete maksumuse piirmäärad (kroonides), mille ületamisel tuli või tuleb korraldada riigihankemenetlus

	Kuni 01.04.2001*	01.04.2001–01.01.2004*	Alates 01.01.2004**
Asjade ostmine ja teenuste tellimine	≥ 200 000	≥100 000	≥ 300 000
Uusehituse, renoveerimise või rekonstrueerimise ehitustöö tellimine	≥ 2 000 000	≥ 500 000	≥ 2 000 000

* summa koos käibemaksuta
** summa ilma käibemaksuta

Auditeerimisel selgus, et kutseõppekeskus ei olnud mitmel juhul korraldanud riigihankeid, kuigi need tulnuks korraldada:

- 2000. aastal bensiini ja määrdeõlide ostmisel AS-ilt G.S.G. Oil (kokku osteti aastaarvestuses 280 800 krooni eest) ning masinate ja seadmete ostmisel AS-ilt RRR Puit (terituspink, saepink, vertikaalfrees, lihvimismasin, kokku 321 000 krooni eest);
- 2001. aastal bensiini ja määrdeõlide ostmisel AS-ilt G.S.G. Oil (218 300 krooni eest), arvutite ostmisel OÜ-lt Olor K.T. (268 700 krooni eest) ning alates 01.04.2001 jõustunud riigihangete seaduse kohaselt köögitehnika ostmisel AS-ilt Hackman Metos Eesti (146 300 krooni eest), arvutite ostmisel AS-ilt Ordi (135 600 krooni eest), õmblusmasinate ostmisel AS-ilt Ermaco BRO (175 600 krooni eest), masinate ja seadmete ostmisel OÜ-lt Istobalti (sõiduautode veermiku kontrollimise ja reguleerimise seade 124 400 krooni eest);
- 2002. aastal bensiini ja määrdeõlide ostmisel AS-ilt Kagu Petrool (174 000 krooni eest), katlamaja kütteks saepuru ostmisel AS-ilt Skan-Holz Helme (156 500 krooni eest). Võrdluseks olgu toodud, et saepuru osteti kolmelt eri firmalt ning AS-ilt Skan-Holz Helme ostetud saepuru oli üks kallimaid, makstes 16 kr/m^3, teistes firmades 8 ja 9 kr/m^3 (hinnad ilma käibemaksuta);
- 2003. aasta oktoobri seisuga oli ostetud bensiini ja määrdeõlisid AS-ilt G.S.G. Oil 235 300 krooni eest ning saepuru AS-ilt Skan-Holz Helme 98 700 krooni eest. Saepuru osteti ka teistelt firmadelt.

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Kõikidel ettenähtud juhtudel korraldada riigihanked, hinnates eelnevalt tegelikku vajadust ja rahaliste ressursside olemasolu.
- Selgitada välja, miks kõigil ettenähtud juhtudel riigihanget ei korraldatud ning otsustada selles süüdi olevate töötajate vastutuse küsimus.

[51] Kehtiv alates 01.04.2001

8. Tehingud varaga

8.1. Ruumide üürileandmine

Riigivara võib tasuta kasutada anda teisele riigivara valitsejale riigivõimu teostamiseks või omavalitsusele tema funktsioonide täitmiseks; ülejäänud juhtudel antakse riigivara kasutada tasu eest avaliku enampakkumise või eelläbirääkimistega pakkumise korras.[52] Sooritades riigivaraga mis tahes tehinguid, peavad riigivara valitsejad ja volitatud asutused juhinduma põhimõttest vältida kahju ja suurendada kasu, mis riik võib neist tehingutest saada.[53]

Ruumide kasutusse andmiseks oli kool sõlminud eluruumide rendilepinguid (ühiselamu rentimine) ja vara tasuta kasutamise lepinguid. Lepinguid ei registreeritud; osa lepingute originaalid asusid Valgas, osa Helmes; osa lepingute kohta esitati ainult koopiad. Lõpetatud lepinguid ei eraldatud kehtinud lepingutest ning samuti ei tehtud neile märget lõpetamise kohta. Dokumendikorralduse puudulikkuse tõttu ei olnud auditi käigus võimalik välja selgitada, milliseid ruume tegelikult oli kasutada antud.

Kool oli riigivara tasuta kasutada andnud järgmistel juhtudel:

- Helmes olev saunahoone (üldpind 140 m^2) anti tasuta kasutada eraisikule. Vastavalt lepingule maksis hoone kasutaja ainult kommunaalteenuste eest (küte, vesi, kanalisatsioon, elekter). Sauna kasutasid põhiliselt Helme aleviku elanikud. Direktori selgitusel on see leping alates 31.10.2003 lõpetatud ning koos Helme Vallavalitsusega on kavas saun kas võõrandada või rendile anda.
- Helmes asuv söökla (üldpind *ca* 1000 m^2) anti tasuta kasutada kahele füüsilisest isikust ettevõtjale.[54] Tegelikult pidas sööklat üks isik, kelle toitlustamisega tegutsemise luba koolil puudus; luba oli isikul, kellega leping käiku ei läinud (sellele lepingule ei olnud lisatud märget lõpetamise kohta). Lepingutel polnud numbreid, kasutatava pinna suurust ega kohustust tasuda kommunaalteenuste eest. Lepingutes nähti ette, et ettevõtja võtab kokaeriala õpilasi praktikale vastavalt õppetöö graafikule. Kool oli soetanud söökla inventari (*ca* 100 000 krooni) ning kohustus tegema kapitaal- ja jooksvat remonti. Selgituste järgi moodustasid enamiku söökla külastajaist ümbruskonna elanikud, kuigi direktori sõnul külastavad seda ka õpilased, mistõttu on koolipoolse doteerimise kaudu hoitud hinnad jõukohased ka neile. Direktori selgitusel olevat kavas lepingutingimusi edaspidi muuta.
- Osa ruume oli antud kasutada Helme Vallavalitsusele lasteaia jaoks. Auditi ajal puudus finantstalituses leping ruumide kasutusse andmiseks. Finantstalitus esitas Helme vallale iga kuu arveid kommunaalteenuste eest tasumiseks. Väidetavalt soovis kool anda selle hoone valla kasutusse ning vald soovivat seda endale.

Riigikontroll leiab, et rikuti riigivaraseaduse põhimõtet, mille kohaselt pidi kool tehinguid tehes vältima kahju ja suurendama kasu nendest tehingutest.

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Tagada riigivara kasutusse andmine riigivaraseaduses ette nähtud korras – tasu eest enampakkumise või eelläbirääkimistega pakkumise korras.
- Rakendada meetmed sööklaruumide ja -tehnika kasutada andmiseks riigivaraseaduses ette nähtud korras.
- Seada sisse riigivara kasutamiseks sõlmitud lepingute register, määrata kindlaks selle töölõigu eest vastutav isik ja originaaldokumentide asukoht. Tagada lepingute õigeaegne andmine raamatupidamisse ning see, et käibel ei oleks poolikult vormistatud dokumente ja nende koopiaid ega ka ilma allkirjadeta lepinguid.

[52] Riigivaraseadus § 18 lg 1 punktid 1–2, § 19 lg 1
[53] Riigivaraseadus § 7 lg 3
[54] Lepingud allkirjastatud 17.10.2000 ja 18.10.2000

8.2. Põhivara võõrandamine

Põhivara võõrandamisel tuleb järgida riigivaraseadust, mis sätestab, et riigivara valitsejad ja volitatud asutused peavad juhinduma põhimõttest vältida kahju ja suurendada kasu, mida riik võib neist tehingutest saada. Riigivara võib võõrandada, kui vara on muutunud kõlbmatuks avaliku kasutamise, riigivõimu teostamise ja tulu saamise otstarbeks.[55]

Riigivararegistrisse kantud või sinna kandmisele kuuluva, samuti riigivararegistrisse kandmisele mittekuuluva 50 000 või suurema kui 50 000-kroonise soetamismaksumusega riigivara võõrandamist reguleerib Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 286 "Riigivara võõrandamise kord". HTM-i valitsemisel oleva (sh volitatud asutuse valduses oleva) riigivararegistrisse kandmisele mittekuuluva alla 50 000-kroonise soetusmaksumusega riigivara võõrandamist reguleerib haridusministri 16.04.1996. a määrus nr 13 "Haridusministeeriumi valitsemisel oleva riigivara võõrandamise kord".

Tabel 4. Põhivara võõrandamine 2000–2002 (tuhat krooni)

Nimetus	2000	2001	2002
Põhivahendite müük kokku	79,3	144,0	85,7
sh sõidukid ja transportvahendid	79,3	57,1	-
masinad ja seadmed	-	86,9	85,7

Allikas: aastabilansside varade aruanded

Vara võõrandamine 2000. aastal

Auditi käigus ei õnnestunud saada infot 2000. aasta tehingute kohta. Ka aastaaruande tegevusaruandes ei ole infot vara müügi kohta, kuid on märgitud, et 50–60 tonni vanarauda saadeti utiili ja ümbrus sai korda. Auditi ajal esitati dokumendid ainult 20,5 tonni vanaraua müügi kohta. Lepingu järgi müüdi füüsilisest isikust ettevõtjale sorteerimata vanametalli ja utiliseerimisele kuuluv kuivati, mille lepinguliseks müügihinnaks oli 4838 krooni.

Vara võõrandamine 2001. aastal

02.11.2000 toimunud kooli nõukogu istungil peetud direktori ettekande kohaselt nähti ette veiste ja noorloomade müük oksjonil (hiljemalt aprill 2001), amortiseerunud ja õppetööks mittevajalike transpordivahendite müük enampakkumise teel ning korterite erastamine. Istungi protokolli märgiti, et info on võetud teadmiseks ja saadud materjalid läbitöötamiseks.

Kutseõppekeskuse õppemajandi likvideerimiskomisjoni koosolekul 10.04.2001 otsustati:

- ette valmistada loomade oksjonil müümine 27.04.2001 ning müüa loomad tervikvarana;
- farmi lüpsiseadmed Alfa-Laval müüa De Lavalile alghinnaga vähemalt 50% jääkmaksumusest;
- põllumajandusmasinate oksjoni läbiviimine jt küsimused.[56]

Oksjoni läbiviimiseks moodustati 4-liikmeline komisjon.[57] Kuulutused tehnika, loomade ja hoonete (sigala ja farm) oksjoni toimumise kohta avaldati ajalehtedes "Valgamaalane" ja "Maaleht".

Oksjonimüügil olevate varade nimekirja lülitati 24 nimetust (sõiduautod, traktorid, põllutöömasinad, palgikäru, sisustuseta hoone ja 31 tõukarja veist). Sealjuures oli nimekirjale[58] käsitsi juurde kirjutatud De Laval lüpsiseadmed (ilma alghinda märkimata, kuid märkusega "kulunud 85%"). Kuna 2000.–2001. aastal põhivara kulumi arvestus puudus, siis lüpsiseadmete müügi alghinna määramine on küsitav.

Nimekirja järgi osales oksjonil 17 isikut. Oksjoni varade hinnakirja (v.a lüpsiseadmed), sõlmitud ostu-müügilepingute ja esitatud arvete järgi müüdi oksjonil 20 nimetust asju (sh veised ja lüpsiseadmed). Üks oksjonil tehtud tehing (teraviljakombain DON) tühistati. Oksjoni korraldust auditeerinud audiitorid märkisid, et teraviljakombain kanti maha 07.08.2001 koostatud aktiga.

---

[55] Riigivaraseaduse § 7 lg 3 ja § 24 lg 1 punkt 2
[56] 10.04.2001. a koosoleku protokoll, komisjon koosseisus M. Salundi, Ü. Rootsmaa, E. Sokk ja V. Kolju
[57] Direktori 20.04.2001. a käskkiri nr 01-06/14, koosseisus K. Soover, A. Alumäe, E. Sokk, Ü. Rootsmaa
[58] M. Salundi 20.04.2001 kinnitatud nimekiri

Riigikontrolli auditi ajal aga raamatupidamises sellist akti ei olnud. Transporditalituse osakonnas oli direktori kinnitusega ja komisjoniliikmete allkirjadega akti koopia, kuid sellel puudus maksumus. Hooneid oksjonil ei müüdud.

Tabel 5. Oksjoni müügist saadud võimalik kasu[59]

Nimetus	Soetus-maksumus 31.08.1999	Võimalik jääkväärtus 27.04.2001	Oksjoni alghind (k/m-ta)	Oksjoni müügihind (k/m-ga)	Müügi- ja alghinna vahe	Võimalik müügitulem
Masinad ja seadmed	131 918	0	84 238	147 711	63 473	147 711
Lüpsiseadmed[60]	349 080	52 362	261 81[61]	145 000	118 819	92 638
Veised (31 tk)	80 733	80 733	160 000	160 000	0	79 267
Kokku	561 731	133 095	270 419	452 711	182 292	319 616

Veiste ja lüpsiseadmete müük tulnuks korraldada vastavalt riigivara võõrandamise korrale. Korra kohaselt pidanuks kool esitama HTM-ile taotluse koos põhjendusega vara mittevajalikkuse kohta ning selle põhjal pidanuks riigivara valitseja tegema otsuse vara võõrandamiseks.[62]

Kool oli saatnud ministeeriumi riigivara osakonnale kirja[63], milles paluti luba anda rendile mitmed Helmes olevad hooned (veiselaut, sigala ja saun) ning müüa oksjonil 32 veist. Auditiga tehti kindlaks, et HTM kirjale ei vastanud ning seega luba veiste müügiks ei saadud.

Auditi ajal tehti infopäring Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile (PRIA), et saada infot põllumajandusloomade registrile esitatud andmete osas. Registri andmeil oli kutseõppekeskusel seisuga 01.10.2000 arvel 58 veist ning loomade liikumine ajavahemikul 01.10.2000–31.12.2001 oli järgmine:

- 27.–28.11.2000 müüdi 10 veist Sulev Trahvi Küüniniidu talule;
- 10.04.2001 müüdi 10 veist OÜ-le Tulevik;
- 28.04.2001 müüdi 36 veist OÜ-le Fransson Farm (enampakkumise võitja).

Osa veiseid osteti vahetult enne oksjonit ning osa müüdi oksjoni käigus.[64] Selgusetu on, miks osteti osa veiseid oksjoni ettevalmistusperioodil, kui oli teada, et ülejäänud veised lähevad enampakkumisele.

Auditi ajal oli kutseõppekeskusel põllumajandusloomade registris kirjas 7 veist[65], kelle nimekirjast mahaarvamise kohta saatis kool kirja 04.11.2003. Praeguseks ajaks on need seoses 27.04.2001. a loomade likvideerimisega registrist välja arvatud.

Kuigi regulatsioon näeb ette, et riigivara võõrandamisel tasutakse riigivara eest rahas ning järelmaksu ei rakendata[66], ei pidanud kool sellest nõudest kinni.

Esitatud dokumentide järgi müüdi oksjoni käigus OÜ-le Fransson Farm 31 tõukarjaveist (müügihind 160 000 krooni) ja lüpsiseadmed (müügihind 145 000 krooni) järelmaksuga ning sõlmitud lepingute järgi määrati makseperioodi pikkuseks 1 aasta (viimase makse tähtaeg 25.03.2002). Osaühing maksis veiste eest vastavalt graafikule, kuid lüpsiseadmete võlgnevus oli 2002. aasta lõpus 100 500 krooni (auditi ajal 95 000 krooni). Kooli finantstalitus oli 14.05.2003 saatnud osaühingule uue maksegraafiku, mille kohaselt tuli võlgnevus tasuda 10.12.2003.

---

[59] Oksjoni müügi kohta oli koostatud omaette kaust, millega tutvus või mille koostas audiitorbüroo ELSS AS.
[60] Soetatud 1996. aasta mais
[61] Alghind märgitud audiitorite poolt
[62] VV 01.08.1995. a määrus nr 286 "Riigivara võõrandamise kord" punktid 2 ja 12
[63] Kutseõppekeskuse 23.03.2000. a kiri nr 148 ja 21.03.2001. a kiri nr 207
[64] Veiseid osteti: 19.12.2000. – 1 veis; 20.02.2001 – 1 veis; 21.03.2001 – 1 veis; 25.03.2001 – 1 veis; 12.04.2001 – 1 veis, kokku 5 veist.
[65] Kõige hilisemad andmed on kutseõppekeskus saatnud registrile 01.04.2002.
[66] Haridusministri 16.04.1996. a määrus nr 13 "HTM-i valitsemisel oleva riigivara võõrandamise kord" punkt 12

Auditi ajal sõlmis kool AS-iga Julianus Inkasso nõude loovutamise lepingu OÜ-lt Fransson Farm võla tagasinõudmiseks[67] ning 06.01.2004 laekus koolile 27 410 krooni.

Võttes aluseks PRIA-st saadud andmed ning asjaolu, et tegelikult müüdi 56 veist (aruannetes näidati 31) oleks pidanud veiste eest laekuma arvestuslikult *ca* 290 000 krooni ehk 130 000 krooni näidatust rohkem.

Auditi ajal ei olnud võimalik välja selgitada, millised kanded ja dokumendid olid raamatupidamise aastaaruandes näidatud summa (144 000 krooni) kajastamise aluseks.

Vara võõrandamine 2002. aastal

2002. aastal müüdi ratastraktor koos kultivaatoriga, ratastraktor koos adraga ja teraviljakombain (müügihind vastavalt 22 000 krooni, 18 000 krooni ja 28 000 krooni). Bilansi varade aruandes näidati ainult ratastraktorite ja teraviljakombaini soetusmaksumused. Selgituste kohaselt olid adrad ja kultivaator väheväärtuslik vara.

Kuigi müügi enampakkumiste nimekirjas[68] oli sõiduauto Ford Scorpio müügihinnaga 10 000 krooni ja treipink müügihinnaga 10 000 krooni, siis aruannete järgi neid maha ei müüdud. Need jäänuvat ostjate puudusel müümata ning sõiduauto kanti maha 2003. aastal. Kutseõppekeskus ei selgitanud aasta-aruande seletuskirjas müügitehinguid.[69]

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Riigivara võõrandades pidada kinni riigivaraseadusega, Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrusega nr 286 ja haridusministri 16.04.1996. a määrusega nr 13 kehtestatud korrast.
- Tagada OÜ Fransson Farm lüpsiseadmete võlgnevuse 67 590 krooni laekumine.
- Selgitada välja, miks näidati müüdud veiste arv aruannetes tegelikust väiksemana ning rakendada meetmed veiste eest vähem laekunud raha sissenõudmiseks.

8.3. Põhivara ja väheväärtusliku vara mahakandmine

Riigivara kõlbmatuks tunnistamist ja riigivara mahakandmist reguleerib riigivaraseaduse § 33 ja selle alusel kehtestatud õigusaktid. Riigivara mahakandmist kajastavad aruanded peavad andma ülevaate vara hetkeolukorrast ja aruandlusperioodi jooksul toimunust.

Tabel 6. Põhivara mahakandmine 2000–2002 (tuhat krooni)

	2000	2001	2002
Mahakantud põhivahendeid kokku	626,1	1 046,7	601,9
sh masinad ja seadmed	396,0	408,4	-
inventar	230,1	614,7	-
muud	-	23,6	-
elumajad	-	-	601,9

Allikas: aastaaruannete varade aruanded

Riigivararegistrisse kantud asja mahakandmiseks tuli esitada taotlus HTM-ile ning ministeeriumilt saadud otsus on vara valdajale aluseks kõlbmatuks tunnistatud asja mahakandmisel.[70]

[67] 29.10.2003. a nõude loovutamise leping nr 04032-10-03N
[68] Direktori 15.04.2002. a käskkiri nr 1.1-3/14
[69] Haridusministri 16.04.1996. a määruse nr 13 punkti 4 nõue: alla 5000-kroonise jääkmaksumusega riigivara müügi otsustab asutuse juht, märkides kõik teostatud tehingud bilansi seletuskirjas.
[70] VV 01.08.1995. a määrus nr 283 "Riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise kord" punktid 7 ja 19

Riigivararegistrisse kandmisele mittekuuluva asja kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise otsustab 3-liikmeline HTM-i ametnikest moodustatud komisjon. Alla 50 000-kroonise soetusmaksumusega vallasasja (v.a hooned ja rajatised) mahakandmise otsustab asutuse juht, kui selle jääkväärtus on alla 5000 krooni, teatades sellest kirjalikult ministeeriumile.[71]

2000–2001 ei saatnud kutseõppekeskus ministeeriumile ühtki kirjalikku teadet põhivara mahakandmisest. Puudusid ka aktid osa vara mahakandmise kohta ning teave mahakantud asjade hävitamise kohta. Auditi ajal esitati 2000. aasta vara mahakandmisakte 399 300 krooni eest[72], sh kanti maha üle 10 000-kroonise maksumusega põhivahendeid 147 700 krooni eest; ülejäänu oli väheväärtuslik vara.[73] Mahakandmis-aktidele märgitud põhivarade inventari numbrid ja 1999. aastal kooli üleandmis-vastuvõtmisaktis märgitud põhivarade inventari numbrid ei langenud kokku. Andmed mahakantud põhivara hävitamise, lammutamise või õppetöökojas arvele võtmise kohta puudusid.

2001. aasta põhivarade ja väheväärtusliku vara mahakandmise koondnimekirja järgi kanti vara maha 264 200 krooni ulatuses, sealjuures oli mahakandmisakte koostatud 268 800 krooni kohta. Üle 10 000-kroonise maksumusega põhivara kanti maha 112 000 krooni eest[74].

2002. aastal kanti põhivarade alt välja elumajade maksumus 601 900 krooni[75] ning arvele võeti töö-andja elamispinnana 22 erastamata korterit kogumaksumusega 163 900 krooni. Selgituste järgi tehti selline kanne HTM-i Riigivara Haldusbüroo loal, kuid sellist luba ei esitatud.

2001. ja 2002. a aastaaruannete varade aruandeid võrreldes selgus, et 2002. aasta alguse põhivara soetusmaksumus oli 159 000 krooni võrra väiksem 2001. aasta lõpu soetusmaksumusest. 2002. aasta bilansi seletuskirjas märgiti, et varade aruanne ei kattunud kooli tegeliku vara seisuga ning bilanssi korrigeeriti vara soetusmaksumuse osas. Sealjuures ei koostatud paranduskannet tehingu kohta. Raamatupidamiskirjendeid ei ole lubatud kustutada ega teha neis õienditeta parandusi.[76] Tegelikult korrigeeriti bilansi varade aruannet liisitud ja avariisse sattunud sõiduauto Volkswagen maksumuse osas.

2003. aasta I poolaastal kanti maha põhivahendeid 72 000 krooni väärtuses ning sellest teavitati HTM-i Riigivara Haldusbürood.[77]

Raamatupidamise sise-eeskirja järgi teostab vara mahakandmist direktori käskkirjaga moodustatud komisjon, kuhu kohustuslike liikmetena kuuluvad raamatupidamise esindaja ja mahakantava põhivara eest materiaalselt vastutav isik. Ka sellest korrast ei peetud kinni, kui 2003. aasta juulis kanti põhivara hulgast maha põhivahendeid summas 65 500 krooni[78] (komisjoni koosseisu ei lülitatud raamatupidajat). Mahakantud vara utiili andmise kohta tõendeid ei esitatud.

Auditi käigus jäi selgusetuks, kuidas väheväärtuslikku vara maha kantakse. Transpordiosakonna juhataja esitas 03.06.2003 raamatupidamisele kaks akti väikevahendite mahakandmiseks (kokku 41 400 krooni), milles märkis, et materiaalsete väärtuste eest vastutaja kannab maha materiaalsed väärtused nimetatud summas.

Finantstalituse väheväärtusliku vara nimekirja oli lülitatud ka vara maksumusega alates 11 kroonist (näiteks küpsetuspintsel). Riigikontroll leiab, et väheväärtusliku vara arvestuse jaoks on otstarbekas kehtestada vara maksumuse alampiir (vt ka punkt 3.2) ning alla selle piiri ostetud vara kanda kulusse, märkides arvele, millises struktuuriüksuses/kelle kasutuses asi on.

---

[71] Haridusministri 16.04.1996. a määrus nr 14 "HTM-i valitsemisel oleva riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise kord" punktid 3 ja 4

[72] Alus: raamatupidamises olevad 2000. aasta inventari mahakandmise aktid

[73] Suurema soetusmaksumusega põhivaraks olid kartulikombain (26 000 krooni), teraviljakombain (19 000 krooni), traktor K-711 (41 200 krooni), sõiduauto Mercedes-Benz (18 600 krooni), sõiduauto VAZ-2196 (31 000 krooni).

[74] Arvutid, paljundusmasinad, õppepolügooni soojak

[75] Elamu-kauplus soetusmaksumusega 59 900 krooni (anti Kaitseministeeriumile) ning 5 elumaja kogumaksumusega 542 000 krooni. Nendes elumajades oli 1995. aastal osa kortereid erastatud, kuid osa mitte.

[76] Raamatupidamise seaduse §10 lg 1 alusel tuleb ebakorrektse raamatupidamiskirjend parandada paranduskandega, mis peab sisaldama viidet parandatava raamatupidamiskirjendi järjekorranumbrile. Kui parandus ei põhine algdokumendil, tuleb koostada parandust selgitav raamatupidamisõiend (parandusdokument).

[77] Maha kanti õppepolügooni soojak, varuosade kuur, sõiduautu Ford Scorpio.

[78] 10.07.2003 kanti maha autobuss KAVAZ soetusmaksumusega 4460 kr, elektriline veesoojendaja soetusmaksumusega 21 063 kr, 2 paksusmasinat kogumaksumusega 30 000 kr, kolmkanthöövel soetusmaksumusega 10 000 kr

Audit näitas, et põhivara mahakandmisel ei järgitud õigusaktides kehtestatud nõudeid. Vara mahakandmist käsitlevad aruanded ei olnud usaldusväärsed ega võrreldavad.

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Põhivara mahakandmisel järgida Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määruse nr 283 ja haridusministri 16.04.1996. a määrusega nr 14 kehtestatud nõudeid.
- Viia sisse alla 10 000 krooni maksva väheväärtusliku vara korrektne arvestus ja kehtestada nende mahakandmise kord.
- Teha raamatupidamiskirjendite paranduskanded raamatupidamise seaduses ette nähtud korras.
- Selgitada välja, miks kanti osa vara raamatupidamises maha ilma vastavaid akte koostamata ning mis sai edasi mahakantud varast, kui ka aktid koostati.

8.4. Transpordivahenditega toimunud tehingud

Auditi käigus esitatud andmete kohaselt tuli 1999. aasta koolide ühendamisel Valga Kutsekoolilt üle sõiduauto IŽ-2715 ning Helme Kutsekeskkoolilt 11 traktorit, 9 sõiduautot, 4 veoautot, 2 kallurit, autobuss, sõiduauto järelhaagis ja lumesõiduk Buran.

01.06.2003. a seisuga oli koolil arvel 5 traktorit, 3 veoautot,1 kallur, 6 sõiduautot, autobuss, sõiduauto järelhaagis ja lumesõiduk Buran.

Vaatamata sellele, et üks õppesõiduauto oli reservis ja seda kasutasid õpetajad, käies Valgas ja Otepääl tunde andmas, soetati koolile sõiduauto VW Golf (1995. aasta väljalase). Auto ostmiseks sõlmiti 14.02.2003 OÜ-ga Otomix ostu-müügileping, mille kohaselt tasutakse auto eest kokku 65 000 krooni, millest seisuga 01.11.2003 oli makstud 40 000 krooni. Selgituste kohaselt on auto vajalik õppesõiduks ning vajadusel tehakse sellega majandussõite ja tootmispraktika kontrolli.

Direktor kasutas 07.2000–08.2001 kapitalirendilepingu[79] alusel sõiduautot VW Bora. Raamatupidamise andmeil tasuti ajavahemikul 17.07.2000–13.09.2001 selle eest kokku 124 180 krooni (ajaldatud perioodimaksed koos käibemaksuga, kindlustus- ja intressimaksed). Seisuga 31.12.2000 oli raamatupidamises arvele võetud sõiduauto Volkswagen maksumusega 128 600 krooni ning 01.01.2002 kanti välja põhivara soetusmaksumusega 159 000 krooni. Raamatupidamise korraldus ei võimaldanud kontrollida, millised kanded liisitud auto arvelevõtmisel ja väljakandmisel aluseks võeti. Kuna koolil puudus sel perioodil amortisatsiooniarvestus, siis polnud võimalik auto jääkväärtust kindlaks teha.

Ilma enampakkumist korraldamata müüs kool avariis kannatanule sõiduautoauto IŽ-2715 müügihinnaga 2000 krooni.

Pärast avariid sõiduautoga VW Bora liisis kool direktori tarbeks kasutusrendilepinguga[80] Audi A6.

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Analüüsida tegelikku vajadust transpordivahendite järgi ning otsustada mittevajalike võõrandamine selleks ettenähtud korras.
- Tagada põhivara müügi ja likvideerimisega seotud tegevuste dokumenteerimine ja majandustoimingute õige kajastamine raamatupidamises.

[79] AS-i Ühisliising 17.07.2000. a kapitalirendileping nr 25000434, rendiobjekti maksumus km-ta 211 900 krooni
[80] AS-i Ühisliising 28.09.2001. a kasutusrendileping nr L01107151, rendiobjekti maksumus km-ta 124 200 krooni, graafiku järgi viimane rendimakse 28.09.2003

8.5. Korterite erastamine

Helme osakonnas oli 6 elumaja, mille korteritest suurem osa erastati 1995. aastal. Kooli andmetel on erastatud kortereid kokku 51. Auditi ajal oli riigivararegistrisse kantud tööandja eluruumidena 22 korterit (kogumaksumus 163 900 krooni) ja elamu Karja tn 2 (maksumus 180 900 krooni).

Auditi käigus tutvuti pisteliselt korterite erastamise dokumentidega. Üldjuhul oli olemas nõuetekohane dokumentatsioon, v.a Karja tn 2 korterid. Selgituse järgi olid Karja tn 2 kohta olemas korterite ostu-müügi lepingud, kuid ülejäänud dokumendid olid kaduma läinud. Ka ostu-müügilepinguid ei esitatud, kuna need olevat antud juristile dokumentide kordategemiseks.

Kooli andmetel on erastamata kortereid 29, sh ühes erastamata korteris asub külalistetuba. Erinevus riigivararegistrist tuleneb sellest, et Karja tn 2 erastamata korterid pole riigivararegistris üksik-korteritena registreeritud.

Lisaks on riigivararegistris arvel lasteaed-elamu (soetusmaksumus 355 700 krooni, üldpind 794,6 m^2), milles asub 10 korterit ja lasteaed. Selgituste järgi tahetakse see maja anda valla omandisse.

Kooli kasutuses on seega kokku 39 korterit, millest viies[81] ei olnud üürnikke. Tühjade korterite kütte maksis kinni kool, kuna need olid tsentraalküttel.

Auditi käigus esitati ainult seitse korterikasutajaga sõlmitud eluruumi üürilepingut. Puudus lepingute registreerimise ja säilitamise kord, samuti ei olnud kindlaks määratud, kus asuvad originaal-dokumendid. Lepingute kaust leiti üles hiljem[82] ning esitatud nimekirja järgi oli 28 korterivaldajaga sõlmitud eluruumide üürileping (enamik lepinguid oli sõlmitud novembris 2000). Võttes arvesse, et viis korterit olid tühjad ja ühte korterit kasutati külalistetoana, oleks pidanud olema 33 lepingut.

Osa Helme elanikke, kes elavad tööandja eluruumis, soovisid/soovivad oma korterit erastada.

Kutseõppekeskusele oli laekunud 15 avaldust korteri erastamiseks, sealjuures esitati enamik avaldusi 2000. aasta aprillis ning kaks avaldust varem.

Seaduse järgi kuulusid erastamisele üürilepingu alusel kasutatavad eluruumid. Eluruumi ostmise eesõigus oli üürilepingu alusel kasutatava eluruumi puhul eluruumi üürnikul või ühel temaga koos elaval täisealisel perekonnaliikmel, kui avaldus eluruumi erastamiseks oli esitatud 1995. aasta 1. märtsiks.[83] Kui eluruumi üürileping sõlmiti või vormistati ümber pärast 01.03.1995, oli eluruumi üürnikul või kokkuleppel üürnikuga koos elaval täisealisel perekonnaliikmel eluruumi ostmise eesõigus, kui avaldus eluruumi erastamiseks oli esitatud kolme kuu jooksul pärast eluruumi üürilepingu sõlmimist või ümbervormistamist. Eeltoodud korras sai avaldusi esitada 2001. aasta 1. juunini. Kohustatud subjektidel tuli erastamise toimingud nimetatud tähtajaks esitatud avalduste osas lõpetada 2001. aasta 31. detsembriks, välja arvatud juhul, kui eluruumi erastamisel oli esitatud kohtule kaebus ja kohtu-vaidlus ei olnud veel lõppenud.[84]

Eluruumide erastamise seaduse järgi ei kuulunud erastamisele tööandjate eluruumid, riigivara-registrisse kantud eluruumid ja riigivararegistrisse kantud hoonetes asuvad eluruumid.[85] Riigivara-registris olev eluruum võõrandatakse riigivaraseaduses sätestatud alusel ja korras.[86]

---

[81] Valga-Pärnu mnt 5 lasteaed-elamus 3 korterit üldpinnaga kokku 152,9 m^2, Karja tn 2-6 korter üldpinnaga 39,2 m^2 ja Karja tn 4-6 üldpinnaga 56,8 m^2

[82] 06.11.2003, see asus Valgas. Esialgsete selgituste kohaselt pidi see asuma Helmes.

[83] Eluruumide erastamise seadus § 3 lg 4 punkt 1 ja § 5 lg 1 punkt 1

[84] Eluruumide erastamise seadus § 22 lg 5 ja lg 6^1

[85] Eluruumide erastamise seadus § 3 lg 5 punktid 1 ja 6

[86] Eluruumide erastamise seadus § 3 lg 13

Seega ei ole kutseõppekeskusel võimalik kortereid erastada, küll saab mittevajalikke kortereid müüa riigivaraseaduses ette nähtud korras pärast nende väljaarvamist riigivararegistrist.

Ettepanek haridus- ja teadusministrile

- Otsustada Mati Salundi sobivus kutseõppekeskuse direktori ametikohale, arvestades et ta ei ole taganud koolis vajalikku raamatupidamisarvestust ega kehtestanud sisekontrolli majandustegevuse korralduse üle, on võimaldanud seaduserikkumisi riigihangete korraldamisel ning tehingute sooritamisel riigi varaga.

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- Rakendada abinõud koolile mittevajaliku elamispinna võõrandamiseks selleks ettenähtud korras.
- Tagada tööandja eluruumide kasutusse andmiseks lepingute õigeaegne sõlmimine, registreerimine ja lepingute säilitamine. Näha ette lepingus või asutusesisese korraga, millised kulud hüvitab kool tööandaja eluruumi korrasolekuks ja ekspluatatsiooniks.

Jüri Kõrge
Peakontrolör
Tegevusriskide auditi osakond

Haridus- ja teadusministri vastus

Haridus- ja Teadusministeerium

Hr Jüri Kõrge
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie 02.02.2004 nr 2 – 7.1 – TR/04/147
Meie 27.02.2004 nr 7.1-5/239

Valgamaa Kutseõppekeskuse majandustegevuse audit

Täname teid Valgamaa Kutseõppekeskuse majandustegevuse auditi läbiviimise eest.
Haridus- ja Teadusministeerium tutvus esitatud aruande eelnõuga ja kirja lisana edastame Teile omapoolsed kommentaarid.

Lugupidamisega

Toivo Maimets
Minister

Lisa: Vastused kontrolliaruandele nr 2 – 4/04/3 Valgamaa Kutseõppekeskuse majandustegevus - 3 lehel 1 eks

Riho Raave 735 0138
Eve Sild 735 0126

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 01.03.04 Reg.nr 2-7.1-TR/04/147-2

LISA

Vastused kontrolliaruandele nr 2 – 4/04/3 Valgamaa Kutseõppekeskuse majandustegevus

Riigikontrolli ettepanekud haridus- ja teadusministrile

- **Tagada ministeeriumi struktuuriüksuste ja hallatavate riigiasutuste põhimäärusest tulenevate ülesannete täitmine ning tugevdada järelvalvet koolide majandustegevuse üle. Arvestades leitud puudusi korraldada koolide efektiivse juhtimise ja tegevuse seaduslikkuse tagamiseks koolijuhtidele koolituskursusi majandusjuhtimise ja sisekontrolli alal.**
- **Tõhustada kontrolli õppeasutuste raamatupidamise üle ning tagada toimivate sisekontrollisüsteemide loomine koolides.**

Riigikoolide majandustegevuse ja raamatupidamise üle toimiva kontrolli tõhustamist on alustatud. Alates 2003. aastast viibib kõikide riigikoolide aastainventuuride juures vaatlejana Koolivõrgu Büroo esindaja. Selle tulemusena valmib iga riigikooli kohta vaatlusleht ja tehakse ettepanekud olukorra parandamiseks.

Koolivõrgu Bürool on valminud tegevuskava riigikoolide poolt hankijatega teostatud suuremate tehingute regulaarseks jälgimiseks. Käivitub I kvartalis 2004. aastal.

Käesoleval aastal on kavandatud välja töötada tegevuskava riigikoolide omatulude teenimise ja kasutamise paremaks jälgimiseks.

Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Koolivõrgu Büroo siseauditi osakonnad viivad läbi "2003. a raamatupidamise aastaaruande auditi" kokku 10 riigikoolis. Lisaks on kavandatud 2004. a jooksul teostada juhtimise- ja kontrollisüsteemide audit EL struktuurifondidest vahendeid saavates koolides (kokku kuni 9 kooli).

Riigikoolide juhtidele on Koolivõrgu Büroo poolt korraldatud teabepäevade ja seminaride käigus koostöös Riigivara Haldusbürooga ja Raamatupidamisbürooga tutvustatud erinevaid kooli majandusjuhtimise ja sisekontrolliga seotud küsimusi.

Samas teadvustame, et koolijuhtide vajadus nimetatud koolituskursuste järele on suurem ja Koolivõrgu Büroo üritab leida nimetatud probleemile lahenduse.

Haldusbüroo põhimäärust kavandatakse muuta. Põhimääruses toodud ülesanded ei vasta mõningas osas tegelikele asjaoludele ja vajadustele, seda eelkõige kontrolli teostamise osas. Haldusbürool ei ole iseseisvat kontrollifunktsiooni, kuid vajaduse korral võib Haldusbürood kaasata eksperdina kontrolli teostamise, näiteks teenistusliku järelevalve, läbiviimisele.

Valgamaa Kutseõppekeskuse probleemidest on Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalveosakond olnud informeeritud. Seoses ministeeriumisse laekunud kaebustega 21.04 – 08.05.2003 palus ministeerium selgitust kooli direktor Mati Salundilt kahel korral (16.05.2003 ja 02.06.2003). Olukorra selgitamiseks ja analüüsimiseks toimus 02.05.2003

Haridus- ja Teadusministeeriumis nõupidamine, kus osalesid ministeeriumi ja Koolivõrgu Büroo esindajad, Valgamaa Kutseõppekeskuse direktor ning kooli nõukogu esimees, Valgamaa Haridus- ja Kultuuriosakonna juhataja. Koostöös arutati tekkinud olukorda ja kavandati edasine tegevuskava lähtudes kooli nõukogu ettepanekust. Kaebustes esitatud faktide kohta paluti selgitust Koolivõrgu Büroolt. Koolivõrgu Büroo edastas seisukoha 23.05.2003. Peale kaebuses esitatud faktide kohapealset kontrolli esitas piirkonna peadirektor selgituse Valgamaa Kutseõppekeskuse tegevuse kohta.

30. mail toimus kohtumine Valgamaa Kutseõppekeskuse töötajatega, kus osalesid Haridus- ja Teadusministeeriumi, Koolivõrgu Büroo, Riigivara Haldusbüroo esindajad. Haldusala asekantsleri ettepanekul arutati ka teenistusliku järelevalve läbiviimise vajadust Valgamaa Kutseõppekeskuses, kuid arvestanud asjaolu, et 17.04.2003 oli majandustegevust asunud auditeerima audiitorbüroo ELSS AS, otsustati oodata ära audiitorbüroo aruanne. Audiitorbüroo aruanne jõudis Haridus- ja Teadusministeeriumisse 14.08.2003.

Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusala asekantsleri ettepanekul on koostöös järelevalve- ja kutse- ja täiskasvanuhariduse osakonnaga olnud teenistusliku järelevalve läbiviimise vajadus olnud arutluse all korduvalt, kuid ühiselt jõuti seisukohale, et teenistusliku järelevalve läbiviimine ei ole põhjendatud enne Riigikontrolli ja riikliku järelevalve, mille viis läbi detsembris 2003 Valga Maavalitsuse Haridus- ja Kultuuriosakond, tulemuste selgumist.

- **Võtta seisukoht, kes peab kinnitama kutseõppeasutuste eelarved ning näha ette vastavate täienduste tegemine õigusaktides.**

Vabariigi Valitsuse seaduse § 49 lõige 1 punkti 9 kohaselt kinnitab minister ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste eelarved.

Alates 2001. aastast rahastatakse kutseõppeasutusi riigi poolt finantseeritavate koolituskohtade arvu ulatuses, lähtudes koolituskoha maksumusest ning õppekavade ja õppevormide koefitsientidest. Samast aastast alates kinnitab minister kutseõppeasutustele õppe- ehk tegevuskulude (sisaldab kulusid töötajate töötasudeks, sotsiaal- ja töötuskindlustuse makseteks, kooli majandamiseks ning õppevahendite soetamiseks) eelarve ühe reana. Eelarvete kinnitamise käskkirja allkirjastamise järel saadab Haridus- ja Teadusministeeriumi Koolivõrgu Büroo koolidele vastavad väljavõtted, millele lisatakse ametlik kaaskiri. Viimases on alati juhitud koolijuhtide tähelepanu sellele, et tegevuskulude jaotuse alamartiklite (lähtudes rahandusministri kinnitatud eelarveklassifikaatorist) vahel kavandab direktor koostöös nõukoguga. Kirjas on alati mainitud ka seda, et nõukogu poolt heaks kiidetud alajaotus kinnitatakse direktori käskkirjaga.

Samas nõustume Riigikontrolli ettepanekuga, et eelarvete alajaotuse kinnitamise konkreetne protseduur ning tööjaotus on õigusaktides täpselt määratlemata. Vastavate muudatusettepanekute tegemine vajalikesse õigusaktidesse on kavandatud HTMi Koolivõrgu Büroo 2004. a tööplaani.

- **Võtta seisukoht, miks eraldati kutseõppekeskusele lisaeelarvega raha tegevuskuludeks (õppekuludeks), mille kool tegelikult kasutas investeeringuteks.**

Haridus- ja teadusminister eraldas 31.03.2003 käskkirjaga nr 272 Valgamaa Kutseõppekeskusele kutseõppeasutuste arenduskuludeks (kuluartikkel 21 – tegevuskulud)

määratud vahenditest 800 000 krooni puidutöötluse eriala õppebaasi arendamiseks, mille hulka kuuluvad muuhulgas ka ruumide renoveerimistööd. Kuivõrd õigusaktides ei ole täpselt määratletud piirmäära, millest alates loetakse renoveerimistöid investeeringuteks, siis ei näe me vastuolu selles, et tegevuskuludeks eraldatud vahendeid kasutati renoveerimiseks ning kirjendati raamatupidamises kinnistute, hoonete ja ruumide majandamiskuludesse.

- **Otsustada Mati Salundi sobivus kutseõppekeskuse direktori ametikohale, arvestades, et ta ei taganud koolis vajalikku raamatupidamisarvestust, ei kehtestanud sisekontrolli majandustegevuse korralduse üle, võimaldas seaduserikkumisi riigihangete korraldamisel ning tehingute sooritamisel riigi varaga.**

Hinnates Mati Salundi sobivust kutseõppekeskuse direktori ametikohale tuleb vaadelda tema tegevust koolidirektorina tervikuna.

Direktor Mati Salundi on suutnud säilitada õpilaskontingendi, avada uusi erialasid, loonud õppimisvõimalusi põhihariduseta noortele, erivajadustega õppuritele, laiendanud eelkutseõppe võimalusi üldhariduskoolides. Tõstetud on õpetajate töötasusid.

Tööle on rakendunud täiskasvanute koolituskeskus. PHARE vahenditega on avatud arvutiklass ja kutsenõustamise õppeklassid. Lisaks on loodud võimalused video-kaugkoolituseks ja videokonverentside läbiviimiseks. Hästi on arenenud suhted tööandjate, kohalike omavalitsuste ja tööhõiveametiga. Märkimisväärselt hästi toimib koostöö Valga Linnavalitsuse ja Valga Maavalitsusega.

Läbi on viidud õppetööks mittevajaliku vara hindamine. Koostatud on riigivara haldamise kava ja alustatud ettevalmistusi õppekeskusele mittevajaliku vara munitsipaliseerimiseks. Majandustegevus on muutunud efektiivsemaks, töökorraldus on säästvam, mille tulemuseks on suuremad võimalused kooli põhitegevuse arendamiseks ning õppekeskkonna kaasajastamiseks. Suund on võetud omavahendite kasvule kõigi selleks võimalusi omavate allstruktuuride kaasamisega: täiskasvanute koolitus, karjääriteenistus, õppelaborite võimaluste avardumine koostöös tööandjatega.

Õpikeskkonna kaasajastamisel on peamine suund õpperuumide jätkuv renoveerimine ja õppevahendite hankimine.

Toetudes Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõule 13.01.2004. a nr 2-4/04/3 "Valgamaa Kutseõppekeskuse majandustegevus" on Haridus- ja Teadusministeerium kavandanud karistada Valgamaa Kutseõppekeskuse direktor Mati Salundit distsiplinaarkorras noomitusega.

Arvestades Mati Salundi tegevust viimase 2 aasta jooksul kooli õppe- ja kasvatustöö arendamisel ja korraldamisel, raamatupidamisarvestuse korrastamisel, sisekontrollisüsteemi ülesehitamisel ning toetudes audiitorbüroo ELSS AS 2003. a raamatupidamise aruande auditile ei pidanud Haridus- ja Teadusministeerium vajalikuks lõpetada töölepingut Mati Salundiga.

Kooli direktorilt on olemas kinnitus, et kool reageerib koheselt Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõus väljatoodud puudustele. Samuti on Haridus- ja Teadusministeeriumi Koolivõrgu Büroo kavandanud kontrolli nimetatud puuduste kõrvaldamise üle.

Valgamaa Kutseõppekeskuse nõukogu esimehe vastus

VALGA MAAVALITSUS
HARIDUS- JA KULTUURIOSAKOND

Hr Jüri Kõrge
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie 02.02.2004 nr 2-7.1-TR/04/49

Meie 25.02.2004 nr 7-3/525

Valgamaa Kutseõppekeskuse
majandustegevuse audit

Austatud härra Kõrge

Valgamaa Kutseõppekeskuse nõukogu arutas väga põhjalikult Riigikontrolli eelnõud Valgamaa Kutseõppekeskuse majandustegevuse kohta. 19.veebruaril 2004.a. toimunud koosolekul võeti vastu järgmine otsus:

Kooli nõukogu liikmed tutvunud Riigikontrolli auditi eelnõuga leiavad, et toodud faktid on tõesed ja vastavad tegelikkusele.
Kooli nõukogu otsus on järgmine:
kooli direktoril Mati Salundil valmistada 31.märtsiks 2004.a. ette tegevuskava puuduste kõrvaldamiseks ja informeerida kooli nõukogu selle täitmisest järgmisel aprillis toimuval nõukogu koosolekul.

Austusega

Valeri Talu
Haridus- ja kultuuriosakonna juhataja,
Valgamaa Kutseõppekeskuse nõukogu esimees

RIIGIKONTROLL
Kuupäev Reg.nr
26.02.04 2-7.1-TR/04/49-2

Kesk 12
68203 VALGA
Internetis: http://www.valgamv.ee

tel (076) 66 111
faks (076) 66 157
e-post: info@valgamv.ee

Valgamaa Kutseõppekeskuse direktori vastus

VALGAMAA KUTSEÕPPEKESKUS

RIIGIKONTROLL

Teie 02.02.2004 nr. 2-7.1-TR/04/148
Meie 27.02.2004 nr. 10.1-4/33

Austatud härra Kõrge

Käesolevaga esitan abinõude kava aruande eelnõus toodud ettepanekute realiseerimiseks.

Lugupidamisega

Mati Salundi
Direktor

Lisa: abinõude kava 10 lehel.

RIIGIKONTROLL
Kuupäev Reg.nr
01.03.04 2-7.1-TR/04/148-21

Kooli 1
68608 Helme
VALGA MAAKOND

telef. (076) 34 281
34 280
faks (076) 61 203

Eesti Ühispank
a/a 10202007040000
kood 401
reg.nr. 70005571

VALGAMAA KUTSEÕPPEKESKUS

Abinõud

Riigikontrolli kontrollakti eelnõus "Valgamaa Kutseõppekeskuse majandustegevusest" toodud ettepanekute realiseerimiseks

Abinõud on esitatud eelnõus toodud struktuuri silmas pidades.
Punktides 1,2 pole ettekirjutusi direktorile. Teistes lõikudes on ära toodud ettepanekud direktorile ja esitatud meiepoolsed abinõud.

1. Ministeeriumi ülesanded koolide järelvalvel

Koolide struktuuriüksuste juhid-raamatupidamine, finants-majandustalitused, õppeosakond jt-vajavad reeglina tööalast täienduskoolitust suhteliselt kiiresti muutuvates regulatsioonides. Selle kaudu toetatakse koolide direktoréid ja tagatakse efektiivsemalt toimivad sisekontrolli süsteemid. Ka asjaosalistel on kohustus koolituseks ja õigus saada selleks ka koolipoolset toetust.

2. Kutseõppekeskuse juhtimine

Kutseõppekeskuse nõukogu 2003 aastal kinnitatud koosseis on tööle asunud. Koolinõukogu arutas 19.veebruaril 2004 Õppekeskuse 2003 aasta eelarve täitmist ja 2004 aasta eelarvet.
Koolinõukogu on oma tööplaanis kavandanud ka käesolevas eelnõus esiletoodud puuduste kõrvaldamiseks esitatud tegevuskava täitmise üle omapoolse kontrolli.

3. Raamatupidamise olukord

3.1 Vastutus raamatupidamise korralduse eest

Ettepanek kutseõppekeskuse direktorile

Fikseerida finantstalituse juhataja õigused, kohustused ja vastutus tema ametijuhendis ning võtta temalt kinnitus sellega tutvumise kohta

Eelarve koostamise eest vastutab finantstalitus ja selle juhataja, kes valmistab ette materjalid, mille direktor esitab kooli nõukogule. Kohustus eelarve projekt ette valmistada on fikseeritud finantstalituse juhataja ametijuhendi lisas, mis on vormistatud ja allkirjastatud 25.veebruaril k.a.

- Finantstalituse juhataja ametijuhend on täiendatud õiguste, kohustuste ja vastutuse osas. Teiste talituste juhatajate ametijuhendite lisadega on sisse viidud täiendavad kohustused oma valdkonna eelarve projekti koostamiseks, vastutus valdkonna riigihangete ettevalmistamise ja valdkonna eelarve sihipärase täitmise jälgimise ning direktori ja finantstalituse pideva informeerimise kohustus kerkivatest finants-majanduslikest probleemidest.

- 1.juunist 2004 aasta viiakse sisse uued ametikirjeldused, kus konkretiseeritakse töötajate kohustused, vastutus ja õigused.

3.2 Raamatupidamise sise-eeskiri

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

Täiendada raamatupidamise sise-eeskirja nii, et see:

- *näitaks, millest tekib omatulu ja kuidas omatuludest tehtud kulusid dokumenteerida*
- *kirjeldaks õppetöökodades kulude dokumenteerimist ja oma tarbeks valmistatud põhivara (toodete) arvelevõtmist, samuti liisitud põhivara arvelevõtmist*
- *sätestaks väheväärtusliku vara kõlbmatuks tunnistamise ja mahakandmise korra ning selle maksumuse, millest alates arvestust peetakse*
- *määraks kindlaks originaaldokumentide asukoha*
- *Tagada majandustehingute nõuetekohane dokumenteerimine ja dokumendiringlus ning dokumentide jõudmine raamatupidamisse. Tagada asutusesisene järelevalve finantstoimingute üle*
- *Tagada kohustuste lahususe põhimõtte järgimine panga- ja kassaoperatsioonide teostamisel*

Raamatupidamise siseeeskirja täiendatakse. Finantstalitusel on kohustus viia sisse vajalikud täiendused raamatupidamise eeskirja, palgajuhendisse jt. valdkonda reguleerivatesse koolisisestesse dokumentidesse Tähtaeg 31.märts. Vastutaja finantstalituse juhataja.
Lisatakse:

- Omatulu tekkimise kajastamine ja tehtavate kulutuste dokumenteerimine
- Kulude dokumenteerimine õppetöökodades ja toodangu arvele võtmine
- Väheväärtusliku vara kõlbmatuks tunnistamise ja mahakandmise kord
- Teised regulatsioonid, mis tulenevad riiklikest eeskirjadest

Kohustuste lahususe põhimõtet järgitakse kassa- ja pangaoperatsioonide teostamisel

3.3 Inventuurid

Ettepanekud kutseõppeasutuse direktorile

- *Luua sisekontrolli süsteem, mis tagaks varade õige ja õiglase arvestuse*
- *Tagada korraliste ja erakorraliste inventuuride läbiviimine ning inventuuri tulemuste võrdlemine raamatupidamisandmetega.*
- *Näha raamatupidamise sise-eeskirjas ette kassa inventuuride läbiviimise sagedus*

Töötatakse välja uus sisekontrolli süsteem ja rakendatakse 2004 kevadpoolaastal. Sisekontrolli süsteem tagab asutusesisese järelvalve finantstoimingute üle.

- Tagatakse asutusesisene järelevalve finantstehingute üle.

- Taotlused arvete väljastamiseks esitab talituse juhataja koos põhjendustega finantstalituse juhataja kaudu direktorile otsustamiseks .Taotlused vormistatakse blanketil ja nende üle peetakse ühtset arvestust finantstalituses.
- Tagatakse kohustuste lahususe põhimõtte järgimine panga- ja kassaoperatsioonide teostamisel vähemalt kahe raamatupidaja koostöös
- Kassainventuuride läbiviimise sagedus fikseeritakse raamatupidamise eeskirjas. Vähemalt üks kord aastas. Erakorralised inventuurid tulenevad varaliselt vastutava töötaja lahkumisest.

3.4 Valmistoodangu ja materjalide arvestus

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- *Lisaks raamatupidamise sise-eeskirja täiendamisele õppetöökodades kasutatavate materjalide arvestuse osas koostada ka protseduurireeglid materjalide ostmiseks ja arvelevõtmiseks ning valmistoodangu arvelevõtmiseks või realiseerimiseks*
- *Rakendada meetmed, et saada müüdud aiamööbli eest raha kätte Rakendada meetmed, et saada müüdud aiamööbli eest raha kätte*

Ettevalmistusjärgus on direktori korraldus valmistoodangu tootmiseks ja arvlemise korra kehtestamiseks. Antud töös kasutatakse ka teiste kutsekoolide kogemust -Viljandi, Võru jt. Tähtaeg 16.aprill 2004 reguleeritakse kõigi erialadel valmistoodangu ja materjalide arvestus.

- Jätkatakse meetmete rakendamist aiamööbli eest raha kätte saamiseks.

3.5 Arvlemine korterite kasutajate ja omanikega

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

Rakendada abinõud üüri- ja kommunaalteenuste võlgnevuste sissenõudmiseks.
Anda kõikide elamute haldamine üle korteriühistutele ning edaspidi esitada arveid ainult korteriühistutele arvete tasumiseks

- Üüri- ja kommunaalteenuste võlgade sissenõudmiseks jätkatakse tööd koostöös täitevameti ja inkassofirmaga.
- Tähtaegsele tööle (aeg lepitakse kokku tulenevalt töö võimaliku mahu hinnangust) on kavandatud võtta valdkonna küsimusi tundev töötaja.

4. Töötasustamise korraldus

4.1 Töötasu maksmise regulatsioon

Ettepanek kutseõppekeskuse direktorile

Täiendada ja täpsustada palgajuhendit ning viia see vastavusse kehtivate õigusaktidega.

Regulatsiooni korrastamiseks on asutud palgajuhendi täiendamisele. On antud direktori korraldus palgajuhendi täiendamiseks ja kinnitamiseks. Tähtaeg 1.märts 2004. Vastutaja finantstalituse juhataja. Palgajuhendi tutvustamiseks ja töötajatega arutamiseks viiakse läbi tööalased nõupidamised. Kooli 2004 aasta eelarves on ettenähtud palkade tõus. Tulemuspalkade kehtestamiseks analüüsitakse teiste koolide kogemusi Õppekeskuse töötajatega ja leitakse ühishuve kajastavad lahendid käesoleva õppeaasta lõpuks.

4.2 Töötasu maksmine

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- *Maksta vanemõpetajatele saamata jäänud töötasu tagasiulatuvalt alates nende tarifitseerimisest vastavale ametikohale*
- *Tagada personaliga seotud dokumentatsiooni terviklikkus ja kindlaksmääratud protseduuride rakendamine töölevõtmise, palgamäära kehtestamise ja selle muutmise, pensionilemineku ning töölt vabastamise osas. Samuti fikseerida töötasu arvestamise aluseks olevad dokumendid, nende liikumine ja kinnitamine, töötasu arvestamise ja maksmisega tegelevad töötajad ning nende kohustused, õigused ja vastutus*
- *Tagada töövõtulepingute sõlmimisel vajalike volituste olemasolu ja nende järgimine, dokumentatsiooni täielikkus, nõuetele vastavus ja säilitamine ning info kättesaadavus. Tagada töövõtulepingute sõlmimisel vajalike volituste olemasolu ja nende järgimine, dokumentatsiooni täielikkus, nõuetele vastavus ja säilitamine ning info kättesaadavus.*
- *Maksta tagasi ebaõigesti saadud tasu koos sotsiaalmaksuga 14 243 krooni.*
- *Kontrollida üle kõigi töötajate puhkusepäevade arvestus ning vigade korral teha vastavad parandused*

Palga maksmise kohustus õpetajatele vahetult atesteerimisjärgselt oli mitme aasta jooksul diskussiooni objektiks ja polnud ühest vastust kuna nõustamine ja regulatsioonid võimaldasid erinevaid tõlgendusi.

- Vanemõpetajatele saamata jäänud töötasu väljaarvutamiseks on antud korraldus finantstalitusele ja maksmine vormistatakse tagasiulatuvalt pedagoogilistele töötajatele, kes atesteeriti vanemõpetajateks
- Töövõtulepingute vormistamiseks on antud direktori korraldusega volitused talituste juhatajatele ning fikseeritud kord dokumentatsiooni vormistamiseks, säilitamiseks ning info kättesaadavus. 2003 aasta sügisest on sisse viidud töövõtulepingute ühtne registreerimine ja algdokumentide säilitamine ühes kohas-finantstalituses, kus säilitatakse kõikide lepingute originaaleksemplarid
- Täiendava töö eest projekti koostamisel ja elluviimisel 2000 aastal ebaõigesti vormistatud töötasu maksab direktor tagasi vastava osa palgast kinnipidamisega, mille kohta on antud finantstalitusele direktori avaldus 20.02.2004.a.
- Keskuse sekretär kontrollib üle kõigi töötajate puhkusetasu arvestuse ja vastavalt töö tulemustele teeb vajalikud parandused 31.märtsiks.

5. Majandamiskulud

5.1 Ruumide majandamiskulud

Ettepanek kutseõppekeskuse direktorile

Analüüsida Helme osakonna küttesüsteemi täiendamise võimalust, mis tagaks tühjade hoonete väljalülitamise süsteemist või väiksema soojakuluga kütmise (nt mõisahoone

Majandamiskulud kajastuvad koolieelarves ja on koolinõukogus läbi arutatud 19.02.2004.a.
Helme hoonete osas on 2003 aastal koostatud ja Riigivara Haldusbüroo ning Helme vallaga kooskõlastud tegevuste kava, mille kohaselt jätkub töö 2004 aastal nii hoonete koos nende kasutusmaaga katastriüksuste moodustamine ja munitsipaliseerimine. Arvestades tööde mahtu ja hinnapakkumisi märtsikuu jooksul pöördub Õppekeskus Riigivara Haldusbüroo poole ettepanekuga leida täiendavaid finatsvahendeid selle töö teostamiseks

- Helme osakonna küttesüsteemi reguleerimist on alustatud 2003 aasta kütteperioodil. Mõisahoone küttekulu on reguleeritav. Teiste hoonete ja ruumide regulatsioonivõimalusi analüüsib katlamaja juhataja, kes esitab ettepanekud direktorile käesoleva kütteperioodi lõpuks

5.2 Transpordikulud

Ettepanek kutseõppekeskuse direktorile

- *Tagada edaspidi põhivahendite õigeaegne arvelevõtmine raamatupidamises*
- *Näha ette transpordivahendite kuulimiitidest kinnipidamise jälgimine finantstalituse poolt ning sisemine kord kehtestatud limiitide ületamise juhtudeks*
- *maksta tagasi kuulimiite ületanud bensiini kulu*

Finantstalituse tähelepanu on juhitud vajadusele võtta põhivahendid arvele õigeaegselt

- Finantstalituse juhataja ametijuhendis on fikseeritud kohustus jälgida limiitidest kinnipidamist, teavitada vastavaid töötajaid ja direktorit limiidile vastavast seisust. Ülekulude juhul selgitatakse vastava kuu limiidi ületamise põhjendused ja tehakse igakuiselt korrektsioonid. Põhjendamata ülekulud hüvitab tekitaja.
- Direktori poolt on põhjendamata bensiini ülekulu tagasi maksmine alanud 2003 aastal

6. Investeeringud

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- *Teha edaspidi investeeringuid ainult selleks riigieelarves ette nähtud kulude arvel.*
- *Järgida riigihangete seaduse nõudeid ning alla piirmäära jäävate hangete korral võtta hinnapakkumine mitmelt pakkujalt*
- *Suurendada rekonstrueerimisväljaminekute võrra põhivara maksumust*

- *Tagada kirjalike lepingute sõlmimine renoveerimistööde kohta ning aktide koostamine tööde vastuvõtmise kohta, millest selguks, milliseid töid ja millistes hoonetes tegelikult tehti.*

Investeeringuid tehakse vaid selleks ettenähtud kulude arvel riigieelarves ja riigihanke seadust järgitakse

- Põhivarade maksumust on suurendatud vastavuses renoveerimis-maksumusele. Puiduangaari maksumust suurendati renoveerimissumma 10080089 krooni võrra. Tulemus kajastub 2003 aasta bilansis
- Majandustalituse juhataja ametijuhendisse on lisatud kohustus tagada ja vastutada kõikide remont-ja renoveerimistööde kohta lepingute sõlmimine ja detailne vastuvõtuaktide koostamine, nende allkirjastamine ja õigeaegne esitamine finantstalitusele, kus neid sälitatakse

7. Riigihanked

Ettepanek kutseõppekeskuse direktorile

- *Kõikidel ettenähtud juhtudel korraldada riigihanked, hinnates eelnevalt tegelikku vajadust ja rahaliste ressursside olemasolu*
- *Selgitada välja, miks kõigil ettenähtud juhtudel riigihanget ei korraldatud ning otsustada selles süüdi olevate töötajate vastutuse küsimus*

Riigihangete seaduse kõrvalekaldumatu täitmise nõue on viidud talituste juhatajate ametijuhenditesse vastavalt nende tegevusvaldkonnale. 2004 aasta jaanuaris-veebruaris on riigihanked korraldatud vedelkütuse ja tahke kütuse ostmiseks. Transporditeenistuse juhataja ja katlamaja juhataja on kohustatud vastavad toimingud ette valmistama direktori sellekohase korralduse kohaselt. Riigihanked fikseeritakse riigihangete registris.

- Seniste riigihangete mittekorraldamise põhjused tulenesid ühelt poolt traditsioonidest (kütuse ostmine Helmes) või vastava töötaja poolt hangete maksumuse mittejälgimisest, mille tulemusena osteti seadmeid küll mitmete pakkumiste hulgas valikut tehes, aga riigihanget mitte korraldades. Projektijuht korraldas 2001 aastal riigihanke küll Helme peahoone renoveerimiseks vastavuses riigihankeseadusega, kuid jättis riigihanke ettevalmistamata seadmete ostmiseks. Direktori arvates tundis projektijuht vastavat seadust ja usaldas teda kontrollimata tulemust. Pearaamatupidaja ja renoveerimis- ning seadmete hankeid 2001 aastal korraldanud töötajad on töölt lahkunud.
- Talituste juhatajatele on tungivalt juhitud tähelepanu riigihangeteseaduse täitmiseks ning kohustatud finantstalitust jälgima kõikide hangete mahtusid ja tagada omalt poolt kontroll nende korraldamiseks. Täiendatav sisekontrollisüsteem peab samuti tagama ka riigihangete seadusega fikseeritud nõuetest kinnipidamise. Süsteemi ühe osana viiakse läbi ka riigihangete auditeerimine .

8.Tehingud varaga
8.1 Rendile andmine

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- *Tagada riigivara kasutusse andmine riigivaraseaduses ette nähtud korras – tasu eest enampakkumise või eelläbirääkimistega pakkumise korras*
- *Rakendada meetmed sööklaruumide ja -tehnika kasutada andmiseks riigivaraseaduses ette nähtud korras*
- *Seada sisse riigivara kasutamiseks sõlmitud lepingute register, määrata kindlaks selle töölõigu eest vastutav isik ja originaaldokumentide asukoht. Tagada lepingute õigeaegne andmine raamatupidamisse ning see, et käibel ei oleks poolikult vormistatud dokumente ja nende koopiaid ega ka ilma allkirjadeta lepinguid*

Riigivaraseaduse täitmise nõue on samuti viidud talituste juhatajate ametijuhenditesse. Majandustalituse juhataja ja olmeteenistuse juhataja tähelepanu on juhitud vajadusele koostöös finantstalitusega ettevalmistada ja nõuetekohaselt korraldada kõik toimingud riigivaraga. Alates 2002 aastast on seda püütud ka täita, kuid on mõned juhud, kus kiirustades jäid pakkumised korraldamata. 2004 aastal täidetakse neid nõudeid kõrvalekaldumatult ja selle töö eest on sätestatud asutusesisene vastutuse jaotus.

- Sööklaruumide ja -tehnika kasutamine viiakse vastavusse riigivara seadusega. See töö on alanud ja korraldamise eest vastutab majandustalituse juhataja tähtajaga 30.märts k.a.
- Riigivara kasutamiseks sõlmitavate lepingute register on finantstalituses sisseseatud

8.2 Põhivara võõrandamine

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- *Riigivara võõrandades pidada kinni riigivaraseadusega, Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrusega nr 286 ja haridusministri 16.04.1996. a määrusega nr 13 kehtestatud korrast*
- *Nõuda OÜ-lt Fransson Farm lüpsiseadmete võlgnevuse eest 95 000 krooni kohest tasumist*
- *Selgitada välja, miks näidati müüdud veiste arv aruannetes tegelikust väiksemana ning rakendada meetmed veiste eest vähem laekunud raha sissenõudmiseks*

Toiminguteks riigivaraga on ettevalmistamisel koolisisene kord. Vastava dokumendi koostamisel kasutatakse ka teiste koolide senist kogemust. Tähtaeg 31.mai 2004. Vastutaja majandustalituse juhataja. Vastav dokumentatsioon koondatakse finantstalitusse ja tagatakse nõuetekohane säilimine

- OÜ Fransson Farm on asunud lüpsiseadmete võlgnevuse likvideerimisele. Võlg nõutakse sisse. 25.02.2004 a. seisuga on laekunud 38758 krooni.
- 2001 aasta oksjonil müüdud veiste arvu täpsustamiseks on moodustatud komisjon, mida juhib transporditeenistuse juhataja jt. töötajad, kes olid 2001 aastal oksjoni

korraldavas komisjonis. Komisjon on tööd alustanud. Töö tulemused esitab komisjon 31. märtsiks k.a. Raamatupidamises täpsustatakse veiste ja noorloomade müügist 2000/2001 laekunud summad.

8.3 Põhivara ja väheväärtusliku vara mahakandmine

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- *Põhivara mahakandmisel järgida Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määruse nr 283 ja haridusministri 16.04.1996. a määrusega nr 14 kehtestatud nõudeid*
- *Viia sisse alla 10 000 krooni maksva väheväärtusliku vara korrektne arvestus ja kehtestada nende mahakandmise kord*
- *Teha raamatupidamiskirjendite paranduskanded raamatupidamise seaduses ette nähtud korras*
- *Selgitada välja, miks kanti osa vara raamatupidamises maha ilma vastavaid akte koostamata ning mis sai edasi mahakantud varast, kui ka aktid koostati*

Põhivara mahakandmisel on 2002 aasta alates jälgitud ja samuti 2003 aastal täidetud vastavat Vabariigi Valitsuse määrust.

- Alla 10 000 krooni maksumusega väheväärtusliku vara arvestus on nõuetekohane. Raamatupidamise eeskirja täiendatakse vastava mahakandmise ja/või hävitamise korra kehtestamisega
- Raamatupidamiskirjendite paranduskanded vormistatakse seaduses ettenähtud korras. Vastutab finantstalituse juhataja.
- Mahakantud vara kohta olemasoleva dokumentatsiooni analüüsimiseks ja mahakantud varaga tehtud toimingute selgitamiseks on moodustatud komisjon eesotsas majandustalituse juhatajaga. Komisjon esitab oma töö tulemused direktorile 15.aprilliks k.a.

8.4 Trasnpordivahenditega toimunud tehingud

Ettepanekud kutseõppekeskuse direktorile

- *Analüüsida tegelikku vajadust transpordivahendite järgi ning otsustada mittevajalike võõrandamine selleks ettenähtud korras*
- *Tagada põhivara müügi ja likvideerimisega seotud tegevuste dokumenteerimine ja majandustoimingute õige kajastamine raamatupidamises*

Transporditeenistus on saanud ülesande analüüsida transpordivahendite olukorda, nende vajadust Õppekeskuse töö korraldamiseks ning teha asjakohased ettepanekud juhtkonna nõupidamisele 19.märtsil k.a.

- Raamatupidamine tagab jätkuvalt põhivara müügi ja likvideerimisega seotud tegevuste dokumenteerimise ja nõutekohase kajastamise raamatupidamises

8.5 Korterite erastamine

Ettepanek kooli direktorile

- *Rakendada abinõud koolile mittevajaliku elamispinna võõrandamiseks selleks ettenähtud korras*
- *Tagada tööandja eluruumide kasutusse andmiseks lepingute õigeaegne sõlmimine, registreerimine ja säilitamine. Näha ette lepingus või asutusesisese koraga, millised kulud hüvitab kool tööandja eluruumi korrasolekukks ja ekspluatatsiooniks*

Helmes asuva koolile mittevajaliku elamispinna võõrandamiseks selleks ettenähtud korras on antud täiendavad tööülesanded olmetalituse juhatajale koostöös finantstalitusega. Vastav ülevaade on olemas ja toimub koostöös korterite erastamist taotlevate inimestega dokumentatsiooni ettevalmistamine.Tähtaeg 1.juuni 2004

- Tööandja eluruumide kasutuses olemise kohta on toimunud seniste lepingute ülevaatus ja nende vastavusseviimine valdkonda reguleerivate nõuetega. Lepingud on olemas, registreeritud ja säilitatakse . Lepingutes on ette nähtud kord eluruumi korrasolekuks ja ekspluatatsiooniks. Ülevaatuse käigus tuvastatud puudused kõrvaldatakse 30.aprilliks k.a.

Kokkuvõtteks

Käesolev abinõude kava on läbi arutatud talituste juhatajatega. Direktori korraldusega on asutud abinõude kava rakendama.

1. Rakendatud sammud teenisid Kutseõppekeskuse arengukavas püstitatud eesmärkide saavutamist. Valgamaa Kutseõppekeskus kui kool on arenenud ja tulnud toime eraldatud vahenditega. Õpilaste arv on püsinud ja kasvanud. Erialad on arenenud. Õppebaas on märgatavalt renoveeritud ja korrastatud Õppebaasi on aastatel 2000-2003 renoveeritud nii investeeringute kui ka eelarveliste vahenditega.

2. Direktori töölepingus p.2.3 fikseeritud kohustused: viia õppetöö üle uutele õppekavadele kooli nõukogu poolt heaks kiidetud õppesuundadel, kindlustada kooli valmisolek õpetuse läbiviimiseks ka täiskasvanutele ja gümnaasiumi õpilastele vastavalt piirkonna vajadustele ning arendada välja piirkonna koolituskeskus, on täidetud. Koolituskeskuse aastakäive ulatub 600,0 tuhande kroonini. Õppekeskuses toimub ka noorte karjääri- ja kutsenõustamine maakonna koolide vajadusi arvestades.

3. Ühendatud kutseõppeasutuste direktorina 1999 aastal tööd alustades puudus ülevaade koolide senisest tegelikust majanduslikust ja õppe-kasvatustöö olukorrast. 1999 aasta sügisel esitati konkreetsed nõuded raamatupidamisele ja majandustalitusele. Saamata ülevaadet kohapealt, tellisin auditi. Pidanuks pöörama enam tähelepanu auditi memorandumis toodule, et märgata vajadust hoopis põhjalikuma analüüsi järele, et kavandada Õppekeskuse ühendatud raamatupidamise toimimine 2000 aastast alates.

4. Tingimustes , kus kooli eelarve ei suurenenud küll aga tuli täita kohustus pedagoogide palga tõstmiseks ja tulla toime majandamisega, polnud võimalik tööle võtta personalijuhti-juristi, arendusjuhti jt. töö korraldamisel olulisi töötajaid. Pealegi pole maakonnas vaba kvalifitseeritud tööjõudu, mistõttu konkursid ja otsingud ei andnud oodatud tulemusi.

5. Direktori poolt telliti ja viidi läbi auditid neljal korral. Järjekindlate pingutuste tulemusena suudeti raamatupidamine korrastada ja tagada funktsioneerimine nõuetekohaselt. Veel eksisteerivad vajakajäämised likvideeritakse koostatud kava kohaselt eelolevate kuude jooksul. 2003 majandusaasta tulemuste auditeerimiseks ja antud eelnõus esitatud puuduste kõrvaldamisega seotud nõustamiseks on sõlmitud leping EI.SS AS audiitorbürooga. Sisedokumentatsiooni täiendamiseks tehakse koostööd Riigivara Haldusbürooga, Raamatupidamisbürooga, Koolivõrgu Bürooga ja Haridus ning Teadusministeeriumi vastavate struktuuridega.

Riigikontrolli audiitorite töö tulemus võimaldas näha puudusi ja kavandada täiendavad abinõud nendest üle saamiseks.

Lugupidamisega

Mati Salundi
Valgamaa Kutseõppekeskuse direktor